

Комиссием зэхэсыгъо илагъ

Тыгуасэ АР-м хэдзынхэмкIэ и Гупчэ комиссие
зэхэсыгъо илагъ. Ар зэрищэгъ комиссием итхьаматэу
Сэмэгъу Нурбий.

Агъэнэфагъэхэм атегушылэнхэр ра-
мыгъажьэзэ, мы илъэсым ичъэпыогъу
мазэ хэдзынхэр зыщэгъэхэм участковэ
комиссиеу Иоф зышлагъэхэм ахэсыгъэхэу,
аныхъ чанэу хэлэжъагъэхэр щытхъу
тхылъхэмкIэ кыыхагъэхэщыгъэх. Сэмэгъу
Нурбий ахэр аритыжыгъэх.

Нэужым хэдзынхэмкIэ Гупчэ комис-
сием ипашэ игуадзэу Фанос Казыхановым
хэдзынхэр зыщыклогъэхэ мафэм
ыкIи нэужым ахэм япхыгъэ дэо тхылъу
кыатыгъэхэм Иоф зэрадашлагъэм кыте-
гушылагъ. Ащ кызырриуагъэмкIэ, ямы-
рзэныгъэ кызыщыралотыкIырэ дэо тхылъ
19 пстэумкIи кыатыгъэр. Ахэм ащыщэу
2-р Гупчэ комиссием занкIэу кыфэ-
кIуагъ, адрэхэр чыплэ комиссиехэр ары
зэратыгъэхэр. Дэо тхылъхэм зэкIэм и хэ-
зэгъуцугъэм кызырзэдилыгъэрэм тетэу,

пIалъэм шIомыкIэу ахэплъагъэх. Ахэм
кыратхагъэр кызыщымыштыпкыжыгъэ
чыплэхэри кыыхэкIыгъэх, зыщыклогъэхэр
хыкумым зэхифыгъэх ыкIи кызыгъэ-
хыгъэхэм пстэуми игъом джэуапхэр
агъотыжыгъэх. Джащ фэдэу хэдзынхэр
зэрэзэхэщыгъэн фаэм фэгъэхыгъэ зэнэ-
кыокъу УФ-м хэдзынхэмкIэ и Гупчэ ко-
миссие зэрэзэхышхэр, АР-м хэдзын-
хэмкIэ и Гупчэ комиссии ащ зэрэхэлэ-
жъэщтыр Фанос Казыхановым кыуагъ,
шапхъэхэм кIэкIэу кыатегушылагъ. Хэ-
дзынхэм язэхэщэн зэрильэгъурэр пстэ-
уми кыралотыкIын алъэкIышт, аныхъ
дэгъуо алъыгъэхэр кыыхахыштыгъ. Кы-
хъашт илъэсым, гъатхэм, УФ-м хэдзын-
хэмкIэ и Гупчэ комиссие зэфэхьысыжъ-
хэр ышIыштыгъ.

ХЪУТ Нэфсэт.

Адыгэ Республикэм и Къэралыгъо Совет — Хасэм

Адыгэ Республикэм итеатральнэ
искусствэ ихэхъоныгъэ илахышхо
зэрэхышIыхэрэм ыкIи илъэс 50 хъугъэу
творческэ ИофшIэным зэрэпылтым яп-
хыгъэу Адыгэ Республикэм и Къэралы-
гъо Совет — Хасэм и Щытхъу
тхылъ фагъэшъошагъ Устэкъо Мыхъ-
тар Зэхэрые ыкъом, культурэмкIэ
къэралыгъо бюджет учреждениеу
«Адыгэ Республикэм и Лъэпкъ теат-
рзу И. Шъ. Цым ыцIэкIэ щытым»
драмэмкIэ иартист.

Илъэсыбэ хъугъэу гуетыныгъэ фы-
рилэу Иоф зэришIэрэм, ИофшIэныгъэхэм
зэрэхэлтым, гъэсэныгъэм ылъэныкыокIэ
къэралыгъо политикэ зыкIэу агъэца-
кIэрэм илахышхо зэрэхышIыхэрэм
афэшI Адыгэ Республикэм и Къэралы-
гъо Совет — Хасэм и Щытхъу
тхылъ фагъэшъошагъ Самоквитова
Ларисэ Владимир ыпхъум, Адыгэ
Республикэм гъэсэныгъэмрэ шIэны-
гъэмрэкIэ и Министерствэ иотдел ипа-
щэ.

«Адыгэ макъэм» иныбджэгъу лъапIэхэр!

Гъэзет кIэтхэгъур тыухынкIэ МЭФИ 9 КЪЭНАГЪ!

ФэгъэкIотэныгъэ зилэ кIэтхапкIэу
сомэ 318-рэ чапыч 53-р кIэтхэгъу
уахътэр екIыфэ зэхъокIыныгъэ фэ-
мышъоу къэнэжы. Мы уасэр
кызыфэжъугъэфедэзэ къэ-
нэгъэ мафэхэм лъэпкъ
гъэзетыр кыишъутхы-
кIынэу тэгугъэ.

Зэфэхьысыжъ дэгъухэр яIэх

Урысые Федерацием ПенсиехэмкIэ и Фондрэ ащ и Къутамэу Адыгэ
Республикэм щыIэмрэ тыгуасэ видеоконференцие зэдырялагъ.
Федеральнэ хэбзэгъэуцугъэу «КIэлэцIыкIу зилэ унагъохэм хэгъэ-
хъожъ шIыкIэм тетэу къэралыгъо IэпыIэгъу ятыгъэным ехылагъ»
зыфиIорэр гъэцэкIэжыгъэнымкIэ АР-м игъэцэкIэкIо хабзэ, ипро-
куратурэ, хэбзэхъумэкIо кыулыкъухэм, Росреестрэм
игъэлорышIаплэу АР-м щыIэм, АР-м инотариальнэ палатэ,
ПенсиехэмкIэ Фондым ичIыплэ кыулыкъухэм 2012-рэ илъэсым Иоф
зэрашлагъэм кIэхуэу фэхъугъэхэм ащ щытегушылагъэх.

(ИкIэух я 2-рэ и. ит).

ЗЕКIОНЫР

ИлъэсыкIэр къэблагъэ. Хабзэ
зэрэхъугъэу, хэти илъэсым кы-
дэхъугъэхэр, зынэмысыгъэ
Iофыгъохэр зэфэхьысыжыгъэх.
Джащ фэд ИофшIэплэ ыкIи кыулы-
кыушIэплэ зэфэхьысхъафхэри.

КъыддэлэпыIэшъушIтхэр къетэгъэблагъэх

Непэ Адыгэ Республикэм зекIо-
нымкIэ ыкIи зыгъэпсэфыплэ-
зыгъэхъужыпIэхэмкIэ и Коми-
тет ипашэу Къэлэшъэо Инвер
гушIыIэр етэты.

— Тыфай тызщыпсэурэ республикэм
идэхагъэрэ ибаигъэрэ цIыфыбэм, ядгъэ-
лэгъунэу, тыфай зызыгъэпсэфынуэ
кытфэклорэ цIыфхэм дахэу тапэгъо-
кIынэу, хъакIэщхэр, зыгъэпсэфыплэхэр
апэдгъохынхэу, — кыгIиуагъ ащ. —
Тыдэ кыиыкIыгъэ цIыфи шIогъэшIэгъо-
нынэу, ыгу рихьынэу, зыщыгъэпсэфынуэ
ыкIи зыщыгъэхъужынуэ щыIэ чIыплэ
аныхъ хъалэмэтхэм ашышхэр тэри тилэх.
ТапэкIи «Темыр Кавказым изыгъэп-
сэфыплэхэр» зыфиIорэ зыгъэпсэфыплэ-
зыгъэхъужыпIэ купым тыхэтэу, кыушъ-
хъэ тешъоу Лэгъо-Накъэ дунэе мэхъанэ
зилэшт кIымэфэ зыгъэпсэфыплэ зэ-

решагъэпсыштми инэу тегъэгущо.

ИкIырэ илъэсым Иофэу тшIагъэр
икъоу ыкIи игъэкIотыгъэу, пчъагъэхэ-
ри хэтхэу, непэ къэслонхэм сыфэхъазыр.
Зэфэхьысыжыгъэр илъэсыр зыкIыхэкIэ
ары зытшIыхэрэр. Ау илъэсым имэзиб-
гъу пштэмэ, тигъэхъагъэхэм кыахъоу
зэрэхъугъэр къэлыгъо. ИкIыгъэ илъэ-
сым егъэпшагъэмэ, цIыф пчъагъэу а
лъэхъаным Адыгеим къэкIуагъэхэм
проценти 10 кыахъуагъ, хъакъулахъэу
хабзэм еттыгъэр процент 20-кIэ нахъы-
бэ хъугъэ. Зызыгъэпсэфынуэ къако-
хэрэми япчъагъэ хэхъо. Аныхъу
ильэсыкIэм икыиыхагъурэ илъэсыкIэ
чэщымрэ тыхъакIэщхэм укыизщыуцун
чыплэхэр ашыгъотыгъуах. Джащ фэ-
дэу псыкъефэхэу Руфабгъо ыкIи Хъа-
джыкыо тIокIэ зэжъум защагъэпсэфы-
ныр цIыфхэм якIас.

Мыекъопэ районым рекреационнэ
чыплэхэр зыщагъэпсышт чIыгу ыкIи
мэз Iахъэхэр цIыфхэм щалахыгъэх.
Адыгеим ичIыплэ къэбзэ дахэхэр зы-
фэдэхэр къэгъэлыгъон зэфэхьысхъафхэм
кыащыхэтэгъэхыгъэх.

ЗыгъэпсэфакIохэр нахъыбэу кытфа-
кIохэу зэрэдгъэпсыштым тыпыл. ЗэкIэ
мылкъум епхыгъ. Ар зилэ цIыфхэу ти-
республикэ ыкIи нэмыкI чыплэхэм
ащыпсэхэрэр Адыгеим зекIон Иофхэр
кыишIыддэлэтынхэу къетэгъэблагъэх.

Адыгэ Республикэм и Лышъ-
хэрэ Адыгэ Республикэм иминис-
трэхэм я Кабинетрэ гуэхъышхо
ащыхъоу фэтхъаусыхэх Чэмышъо
Гъазый Кушыку ыкъом янэ дунаим
зэрехыжыгъэм фэшI.

Зэфэхьысыжъ дэгъухэр ялэх

(ИкIуэх. А 1-рэ нэклуб. кышцежъ).

Иофтхьабзэм хэлэжъагъэх Адыгэ Республикэм и Вице-премьеру Алексей Петрусенкэр, АР-м ипрокуратурэ, хэгъэгуклоцI кьулыкьухэм, гъэсэн-гъэмрэ шIэныгъэмрэкIэ и Министертствэ, нотариальнэ палатэм, нэмыкIхэм ялIыкIохэр.

Урысыем ПенсиехэмкIэ ифонд и Адыгэ республикэ Къутамэ ипашэу Къулэ Аскэрбий социальнэ проектэу ны (унэгъо) мылIкур шIокI имыIу гъэцIагъэ хьунымкIэ кьулыкьу зэфэхьысхьагъэмрэ фондмрэ экъотхэу зэрэздэлажъэхэрэм ишIуагъэкIэ зэфэхьысыжъ дэгъухэр зэрIэр кы-хигъэщыгъ ыкIи кьулыкьухэм ялIыкIохэу зэхакъэм хэлэжъэхэрэм ирзэныгъэ гуцыIэ афигъэзагъ.

Нэужым федеральнэ хэбзэгъуцугъэу «КIэлэцIыкIу зилэ унагъохэм хэгъэхъожь шIыкIэм тетэу кьэралыгъо IэпыIэгъу ятыгъэным ехылагъ» зыфиIорэр гъэцIагъэжыгъэнымкIэ илъэсх пIалъэу Иоф зеришлагъэм зэфэхьысыжъхэр кыфишIыгъэх Къулэ Аскэрбий. Ащ

кызыриIуагъэмкIэ, 2007-рэ илъэсым кышцежъагъэу 2012-рэ илъэсым тыгъэгъазэм и 1-м нэс ны (унэгъо) мылIкум игъэфедэнкIэ кьэралыгъо сертификат мин 15-м ехъу аратыгъ. Ащ щыцэу унэгъо мини 3-м ехъумэ а мылIкур агъэфедэгъах. Ащ нэмыкIу ны (унэгъо) мылIкум игъэфедэнкIэ якъутамэ Иофыгуабэмэ арихылагъ. Ащ кыыхэкIу ыпшъэкIэ зигугъу кьэтшIыгъэ кьулыкьу зэфэхьысхьагъэр кы-хагъэлажъэхэрэ Иоф зэдашIэнэу рахъухъагъ. Бюджет ахъэр гъэщIагъэкIэ амыгъэзеклоным фэшI мы Иофыгъом дэлэжъэшт междомоственнэ ИофшIэкло куп зэхакъагъэу ны (унэгъо) мылIкум игъэфедэнкIэ ПенсиехэмкIэ фондм и Къутамэу АР-м щылэм кыIэкIэхэрэ тхыльхэр ауплъэкIух, хэукъо-ныгъэу щылэхэр дагъэзыжыкх. Ны (унэгъо) мылIкур гъэщIагъэ хэлэу зымыщыкIэгъэ лъэ-ныкьохэм апIузыгъэхъагъэхэм уголовнэ Иофхэр къафызIуа-хыгъэх.

Ащ ыуж Адыгэ Республикэм и Вице-премьеру Алексей Петрусенкэм АР-м и ЛIышъ-

хъэу ТхьакIушынэ Аслъан ыцIэкIэ зэхасыгъом хэлэжъэхэрэм шIуфэс къарихыгъ. ЗытегушIэнхэу агъэнэфэгъэ Иофыгъор анахъ шъхьалэхэм зэрашIышым кыкIыгъэтхыгъ. Ащ кызыриIуагъэмкIэ, 2012-рэ илъэсым ищылэ мазэ кышцежъагъэу шъолъыр ны (унэгъо) мылIкур республикэм ашIараты хьугъэ. Сертифика-тыр кызыратыгъэхэм, зыгъе-дагъэхэм янахыбэм псэупIэу ялэхэр нахышIу шIыгъэным пIуагъэхъагъ. Арэу щытми, нэмыкI шъолъырхэм афэдэу ны (унэгъо) мылIкум ылъэны-кьокIэ гумэкIыгъохэм Адыге-ир яолагъ. ГъэщIагъэ зыхэлэ бзэджэщIэгъэ пчъагъэ кы-хагъэщыгъ. Республикэм ихэб-зэхумэкIо кьулыкьухэм яшIуа-гъэкIэ ахэр кыхагъэщынхэ ыкIи дагъэзыжыкхнэ альэ-кIыгъ. Ахэм зэрафэразэхэр А. Петрусенкэм республикэм ипашэ ыцIэкIэ кыIуагъ, джащ фэдэу ПенсиехэмкIэ ифондым и Къутамэу АР-м щылэм ИофшIэн осэшIу фишIыгъ.

КIАРЭ Фатим.
Сурэтыр Iэшынэ Аслъан кытырихыгъ.

Хьэхэр зыщаIыгъыштхэр зэтырагъэпсыхъагъ

Мыекъуапэ иурамхэм, иша-гъухэм къашызычъыхьэрэ хьэ гъорыкIохэм япчъагъэ мы аужырэ илъэсхэм хэпшIыкIэу хэхъагъ. Урамым тет хьэхэм цIыфхэр аблэкIынхэкIэ мэщынэ, кызызэкъагъэу аужырэ уахътэм агъэунэфырэ ипчъа-гъэ хэхъо. Илъэсым пыкIыгъэ уахътэм джащ фэдэу сымэджэ-щым нэбгырэ 470-рэ еолагъ. Ащ ызыныкьо фэдызм шъобж атезыщагъэхэр хьэ гъорыкIо-хэр арых, адрэхэм унагъохэм алыгъхэр яцэкъагъэх. Гурыт еджапIэхэм, кIэлэцIыкIу Iы-гыпIэхэм ахэр адэолагъох, зыныбжэ имыкьугъэхэм атеба-нэхэу бэрэ кыыхэкIы.

Мы Иофыгъом идэгъэзы-жын гъэпсынIогъэныр джырэ уахътэм зигъо Иофыгъоу кьэу-цугъ. ГумэкIыгъоу хьэ гъоры-кIохэм кызыдажырэ кы-далытэзэ, ахэр щалыгъынхэу Мыекъуапэ джырэблагъэ чIы-пIэ кышцызIуахыгъ. Ар зип-шъэрылъэу агъэнэфагъэр шэ-клоным епхыгъэ Иофхэм апылэ хьызмэтшIапIэу «Элот» зыфи-Iорэр ары. Ащ ИофшIэн зэрэ-зэхышэрэм тышигъэгъозагъ ипашэу Юрий Шумаковым.

— Хьэ гъорыкIохэм кызы-дажырэ гумэкIыгъом идэгъэ-зыжын ыуж тыхъагъ. Непэрэ мафэм ахэр кызырэтIубы-тышт шIыкIэр дгъэнэфагъэ. Хьэ лъэпкъым емылIытыгъэу, шъо пшъэхъу илIымы, зыер имыгъусэу урамым тетмэ, хьэ гъорыкIокIэ макIо. Зипсэушъ-хьэ лъымыплъагъэхэу, зы-шIокIодыгъэхэр хьэ IыгыпIэм къекIолэнхэ альэкIышт, ыкIоцI дамыгъэхъаштхэм, хьэу чIэс-хэр арагъэлъэгъуным пае ясу-рэтхэр зытет стэнд пчъэлупэм Iуагъэуошт. Зышыщыр кьэзы-ушыхъатырэ тхыльымрэ хьэр зэри тхьапэмрэ кызыгъэлъа-гъокIэ, ратыжышт.

Хьэхэм зэрар къахъыми,

жъалымыгъэкIэ адзекIохэрэп. Юрий Шумаковым кызыри-IуагъэмкIэ, бюджет ахъэу къатIупшыгъэмкIэ ахэр зыща-Iыгъыштхэр зэтырагъэпсыхъа-гъэх, ищыкIэгъэ Iэмэ-псымэхэр зэрагъэгъотыгъэх: ахэр зыдэсы-штхэр, автомашинэу ащ зэрэ-рашэлIэштхэр, арагъэшхы-штхэр, зэрIэзэштхэ уцхэр ыкIи нэмыкIэу ящыкIэгъэштхэр кызылэклагъэхъагъэх.

ХьызмэтшIапIэм ИофшIэн бэмышIэу ригъэжъагъ, нэбгы-рий щэлажъэ. Зыгорэм хьэ ецэ-къагъэмэ е хьэ гъорыкIохэр зыдэщылэм еолагъэмэ, зыте-онхэ альэкIышт телефонэу 52-10-62-р агъэнэфагъ. Ащ кы-теорэр макIэп. Закъыфэзы-гъэзагъэхэм чIыпIэу къалорэм хьэ IыгыпIэм ИофшIэнхэр екIуалэх. Псэушъхьэхэм ягъэ-емыкIэу зыгъэчъыештхэ уц ахалхъэзэ къаубытых, ветери-нархэм ахэр ауплъэкIух, ищы-кIагъэмэ, ялазэх, прививкэхэр ахалхъэх. Федеральнэ хэб-зэгъэуцугъэм елIытыгъэу, хьэу къаубытыгъэр мэзихэ щалы-гышт нэужым, унагъо горэ хьэ фаеу къаолагъэмэ, ра-тышт е зыдэщылэр, изытет кьэ-зыгъэлъэгъошт прибор цIы-кIухэр халхъанышъ, атIуп-шыжышт.

IыгыпIэр хьэ 50-мэ ателы-тагъ, непэрэ мафэм дэсыр хьитф. Къыхъащт илъэсым хьэхэр зыдэсшытхэ чIыпIэхэм ахагъэхъон ямурад.

Хьэ гъорыкIохэр тыдэ кы-кIыхэра? Непэ хьэу урамхэм атетхэм янахыбэр унагъохэм ащалыгъыгъэх. ЯзэщыхэкIэ, гъогум кытырагъэзыжъахыкх, ашхыштым лъыхъухэу урам-хэм атетых, цIыфхэр шынагъо хафэх. Шъхъадж ипсэушъхьэ фэсакъэу лъыплъэмэ, гумэ-кIыгъом идэгъэзыжыкхнэ нахэ IэшIэх хьушт.

ПАТИКЪО Анет.

СИМФОНИЧЕСКЭ ОРКЕСТРЭМ И КОНЦЕРТХЭР

ИлъэсыкIэм пэгъокIы

Тиреспубликэ имузыкальнэ искусствэ хэхъоныгъэ зеришIыгъэр щылэныгъэм кышцэлъагъо. Артист цIэрылохэр Мы-екъуапэ къэкIох, тиансамблэхэмрэ ор-кестрэхэмрэ ягъусэхэу концертхэр къатых.

Адыгэ Республикэм и Къэралыгъо филармо-ние исимфоническэ оркестрэ пчыхъзэхэхэ гъэшIэгъонхэр зэхэщэх. Урысыем ыкIи дуна-им язэнэкъокьухэм щытхъуцIэхэр къашыдэзы-

хыгъэ артисткэу, профессорэу Ольга Филато-вар джырэблагъэ тыхъэклагъ. Л. Бетховен ор-кестрэм пае ытхыгъэ концертэу N 5-р филар-монием щыжыныгъы. ФортепианэмкIэ орке-стрэм кыдежыгъугъэр Москва кыкIыгъэ Оль-га Филатовар ары. В. Моцарт ыусыгъэ сим-фониеу N 40-м щыщхэри пчыхъзэхэхэм щы-зэхэтхыгъэх.

— ИлъэсыкIэу кыыхъащтым фэгъэхьыгъэу пчыхъзэхэхэхэр тиIэштых, — кьэIуагъ АР-м и Къэралыгъо филармоние идиректор шъхьалэу, Урысыем культурэмкIэ изаслуженнэ ИофшIэу, Адыгеим искусствэхэмкIэ изаслуженнэ ИофшIэшхоу Хьот Заур. — Симфоническэ орке-стрэм кIэлэцIыкIухэмрэ ныбжьыкIэхэмрэ апае кытышт концертм Григ, Верди, нэмыкIхэм япроизведениехэр щылуштых. Композитор цIэрылохэу Чайковскэм, Штраус, нэмыкIхэм аусыгъэхэр тыгъэгъазэм иаужырэ мафэхэм ор-кестрэм кырыгъэIоштых.

Урысыем изаслуженнэ артистэу, Адыгеим искусствэхэмкIэ изаслуженнэ ИофшIэшхоу, ор-кестрэм ихудожественнэ пащэу Петр Шаховыр зэхэщэн Иофыгъомэ апылэ. Пчыхъзэхэхэхэр гъэшIэгъон хьуштхэу тегъэгугъэ.

ЕМТИЛЪ Нурбий.
Сурэтым итыр: симфоническэ оркестрэм и артистхэр концертм хэлэжъэх.

Адыгэ Республикэм лъэпкъ ИофхэмкIэ, IэкIыб къэрал-хэм ащыпсэурэ тилгэпкъэгъухэм адырIэ зэпхыныгъэхэмкIэ ыкIи кьэбар жьугъэм иамалхэмкIэ и Комитет гухэкIышхо щыхъоу фэтхъаусыхэ Чэмышъо Гъазый Кушыку ыкьом янэ зэрэщымыIэжыкх фэшI.

Адыгэ Республикэм культурэмкIэ и Министерствэ гухэкIышхо щыхъоу фэтхъаусыхэ Чэмышъо Гъазый Кушыку ыкьом янэ зэрэщымыIэжыкх фэшI.

ПЕНСИХЭМКИЭ ФОНДЫМ ШЪУЩЕГЪЭГЪУАЗЭ

ПсэукІэ амал анахь макІэм тегъэпсыкІыгъэщт

Федеральнэ ахьщэ тын хэ-
гъэхьожь къалыхыгъэнымкIэ
Iоф зымышIэрэ пенсионерхэм
фитыныгъэ яI лъэныкъо пстэ-
умкIэ кыкIэу зэкIэ ахэм ахь-
щэу къалэклахьэрэр пенсионе-
рыр зэрпшэун ыпъэкIышт ахь-
щэ анахь макIу тиеспубликэ
щагъэнэфагъэм лъымыIэсымэ.

Шыфым материалһың шылауы иһәр зыфәдизыр агъзунәфә зыһуҡлә қалығытә Урысые Федерацием ыҡли Адыгә Республикәм яхәбзәғъуцугъэхәм атегәу эәклә пенсионерым ахъшу қыуәләхәэрәр. Шыгорәклә, пенсияер, зәтығыо ахыщә тынхәу, хәгъәхәожә материалһың Іәпы-Іәғыоу ыҡли нәмык социальнә Іәпы-Іәгъухәу Адыгә Республикәм социальнә ухъуәныгъәм-кә икыулықхәуәм қыратыхәэрәр зәхәгъәхәожығыгъәхәу эәклә

цлыфым фэдэу кыЫлклахьэрр
пенсионерыр зэрэщыпсэун
ыльэклышт ахьщэ анахь маклэу
Адыгэ Республикэм шаггээн-
фаггэм фэдиз мыхьумэ, Иоф
зымышлэрэ пенсионерым ипен-
сие федеральнэ социальнэ ахь-
щэ тын хэгъэхожь фагъуцу. Ар
зыфэдызыр фэдэу кыЫлкла-
хьэрэмрэ пенсионерыр зырыпсэ-
ун ыльэклышт ахьщэ анахь
маклэмрэ зэрэзетеклыхэрэ сомэ
пчъаггэр ары.

Республикэм ихэбзэгъу-
цугъу номеру 127-рэ зытэгъу
2012-рэ илгъэсэм чъэпыгъум
и 30-м аштагъэм Адыгейм
пенсионерыр зэрэщыпсэун
ылгъэкъышт ахьшэ анэхь макъу
ыгъэнафэрэр сомэ 5133-рэ.

ШъунаІэ тешъодгъадзэ тшІо-

игъу зигугъу къэтшыгъэ ах-
щэ хэгъэхьожьыр ягъэгъуцу-
гъэным фэшI лъэIу тхыль яп-
тын фаеу зэрэщытым.

Федеральнэ гупчэм кѳи-
кѳышт ахыщэ хэгъэхъожьыр
ягъэгъуцугъэным фэшѳ пенси-
онерым арихьылѳэрэ заявлени-
ем гъусэ фешѳых:

1. Ўйфур зыщыщур ыкИи
зыщыпсэурэ, зыдэтхэгэ чЫ-
пэр кьэзыгъэнэфэрэ тхылъыр;

2. Шоки зимыі пенсие ухъ-
мэнымкІэ страховой свиде-
тельстввр;

3. Цыфым Юф зэримышІ-
рэр къэзыгушыхатырэ тхыль-
хэр.

Федеральнэ социальнэ ах-
цэ тын хэгъэхьожь зыфагъэу-
цухэрэр Ioф зымышIэхэрэ

пенсionepхэр ары. Аш елыы-
тыгъэу, цыфыр loфшaпlэ гo-
рэм зылухэкlэ, аш ехыылэгъэ
къэбар еж зыщыпсэурэ чы-
пэм Пенсiеxэмкlэ фондым
икъулыкъоу щыlэм лъыгъэ-
lэсын фae. Мыш дэжым фе-
деральнэ социальнэ lэпылэгъу
етыгъэныр къагъэуцу. loф-
шaпlэм кызыэрэлуkыжыгъэр
кэзыушыбатырэ тхылэ буж-
кlэ зарихыылэкlэ, федеральнэ
ахъшэ тын хэгъэхъожьыр икlэ-
рыкlэу фагъэуцужы.

ХЪАЦЫКІУ
Марин.

**ПенсиехэмкӀэ фондым и
Адыгэ республикэ къу-
тамэ социальнэ тынхэмкӀэ
иотдел ипаш.**

Тыгъэгъазэм и 17-м шлоклы хьущтэп

Хэбзэггэуцуггэм зэригь-
нафэрэмклэ, шлoкл зимылэ пен-
сие ыкли медицинэ страхова-
ниехэм япхыггэ тынхэу
шэклоггу мазэм телытаггэ-
хэр цыфхэм loфшлэн языты-
рэ пстэуми мы илзэсым
итыггэггээз и 17-м нахэ класэ
мыхьуэггэу атынхэ фае (сыда
плэмэ тыггэггээзм и 15-р зы-
ггэпсэфыггэ маф, ащ кыкклэ-
лыкклорэ апэрэ loфшлэггу ма-
фэр тыггэггээзм и 17-р ары).
Мыщ дэжьем атын фаеу
кьалытэггэ сомэ пчяггэр
ыкли ипалгэм ехьулгэу амы-
тыггэр чыфэкклэ албытэ, ар
шлoкл имылгэу кьараггэты-
жыы.

ПенсиехэмкІэ фондым пстэ-

уми агу кьегъэкължыкы шлокл зимылэ пенсие ухъумэнымклэ страховой тыным итариф процент 22-рэ, шлокл зимылэ медицинэ ухъумэнымклэ страховой тыным итариф проценти 5,1-рэ зэрэхъухэрэр. Мыш дэжым кышчылогъэн фае Ио-фышлэ пэгчэ страховой тынхэр зытэхохэрэ базэу илэр, нэмы-клэу кьэплон хъумэ, ильэсым кыклоцл эклэмкли кыгъэ-хъагъэу страховой тынхэр зыха-убытыкыхэрэр сомэ мин 512-рэ зэрэхъурэр. Зыгорэклэ цыфым ильэсым эклэмкли кыгъэхъагъэр а сомэ пчъа-гъэм ехъугъэмэ, страховой тынхэм хэгъахьэ ялэу Пенсие-хэмклэ фондым Iэклагъахьэ.

Шюк зимыІэ пенсие страхо-
ниемкІэ хагъэхьожьын фаеу
щыт тарифыр ыпшъэкІэ кы-
щытЮгъэ сомэ пчъагъэм шю-
кІыгъэм ипроценти 10.

Шүүгу кээтэгъэкыжыы 2012-рэ ильэсыр кызыихагъэм кыыщыублагъэу тариф нахь маклэм тегъэпсыкыгъэу страховой тынхэмкIэ фитыныгъэ зилэхэу лъжабакIэ ыкIи нэмькI ахьщэ тынхэр Iофшылэхэм язы-тыхэрэм зэхьокыныгъэхэр зы-рафэхьугъэхэр ыкIи ахэм Уры-сые международнэ реестрэм хагъэуцогъэ кыухьэхэм яэки-пажхэр зэрахыхьэхэрэр. Ахэм апае тарифу агъэфедэрэр процент 0. Джащ фэдэу страховат-ашыгъэ шыфхэм яфедэ те-

гъэпсыкIыгъэу IофшIапIэм
страховой тыхэр зыфитыхэр
рэм ахахэхэрэми зэхьокIыны-
гэхэр афэхьугъэх. Страховатъ
ашIыгъэхэм джы ахальытэх
IэкIыб хэгъэгухэм яцIыфхэу
пIэлъэ гъэнэфагъэкIэ Урысые
Федерацием шыпсэугъэным
истатус зIэхэр.

Страховой тнхэр тыгъэн-хэм шапхъу пылхэр, тхыль-хэм тепльэу ялхэр, нэмыкхэр ПенсиехэмкIэ фондым исайт (www.pfrf.ru) ижыуготэщтых, джащ фэдэу цыфхэр страховатъ зышыгъэхэр зыщатхыгъэхэ чыплэм ПенсиехэмкIэ фондым икыулыкшоу цылэм ежыуготылэштых.

ЗэIуагъэкIагъэм щыщ тынхэр афетIупщых

Тызыхэт итьэсым итыгъгъазэ и 1-м ехьулэу ПенсиехэмкIэ фондэм и Адыгэ республикэ Къутамэ пенсиехэм апае мыльтк-оу зэлуагъэклагъэм кыхэкхыр-тыухэр афэгъзуцугънэхэм ехьыл-лэгъэ лъэлэу тхылъ 2728-рэ къы-лэкIахьагъ. Ахэм атэгъэпсыкIы-гъэу унэхэм 2224-рэ ашIыгъ. Лъэлэу тхылъ кызэтыгъэхэ цыф-хэм янахьыбэм — нэбгырэ 2218-м — зэтыгъо тынхэр аратыштых.

Шугу кьэтгэкължы: зэтыгъо ахышэ тын зыфагъэуцухэрэр пенсиехэм мылъку зыщызэ-луагъэклэрэ лахэу ялэм лофшлэ-нымклэ ныбжьым телгытэгъэ пенсиу цыфым фагъэуцугъэм ипроценти 5-м нэзыгъэсыгъэхэ е ац нахь маклэу мылъку шцызэлу-зыгъэлагъэхэр ары. Апэралшлэу ахэм ахэхьэх 1953 — 1966-рэ илъэхсэм къэхугъэ хульфыгъэхэу ыкIи 1957 — 1966-рэ илъэхсэм къэхугъэ бзылфыгъэхэу 2002-рэ илъэсым кышчы-ублагъэу 2004-рэ илъэсым нэс лофшлэнымклэ пенсием мылъку зыщызэлуагъэклэрэ лахэу илэм страховой тынхэр зыфыхагъэхьа-

гэхээр. Джащ фэдэу зэтыгбо ахышэ тын зыфатлупшыщтхэм ащышых социальнэ пенсие зыфагъэуцугъэхэр, е сэкъатныгъэ зэрийэм, е зылыгъыжыштыр зэримылэжыым афэшл йошлэ-нымклэ пенсие зыфагъэуцугъэхэу, стаж икыу (ильэсы 5) зэримылэм кыхыхклэу йошлэ-нымклэ ныбжыым тельытэгъэ пенсие фэгъэуцугъэным ифитыныгъэ зымылэхэу, ау къралыгъом пенсие зафигъэуцурэ ныбжыым (хуьлфыгъэхэмклэ ильэс 60, бзылфыгъэхэмклэ ильэс 55-рэ) нэсыгъэхэр.

Лъэу тхылъкІэ закъыфзыгъэзагъэхэм ащыщхуэ республикэм щыпсэухэрэ нэгырихым ІофшІэнымкІэ пенсием мыткыу зыщызІаугъэкІэрэ Іахьэу иІэм кыхъжыгъэ тынхэр афагъэуиутгъэх.

Мылькы зыщызэуагъэкIэрэ
Iахым кыхэкIырэр аратын
альэкIышт IофшIэнымкIэ ныб-
жым телъытэгъэ пенсие фэгъэ-

уцугъным ифитыныгъэ зилэху
ыкӀи пенсиехэм апае мылъкоу
зэлуагъэкӀагъэр мазэхэм затеп-
лыгъэжыкӀэ юфшӀэнымкӀэ пен-
сиеу фагъэуцугъэм ипроценти
5-м шӀокы зыхьукӀэ. Тызыхэт
2012-рӀ илъэсым ар зыфӀэдыщ-
тыр кыалгытӀэ цыфым илъэс
18-м кыкӀоцӀ пенсие ратыштӀэу
алыгътӀэ. Арышъ, 2012-рӀ илъэ-
сым зэлуагъэкӀэгъэ лахьым кы-
хӀкӀэу цыфым ратышттыр зыфӀ-
дызыр кӀэпшӀиштӀ пенсиехэм апае
зекӀӀ ахьщӀэу зэлуиугъэкӀагъэр
мзэ 216-м зытебгуашӀкӀэ.

Пенсиехэм апае цыфым ззлуигъэклагъэм кыхэкырэ тынхэр ятыгъэнхэм ияшэнэрэ шыкълэу шыт пенсиехэмкълэ плэ-лэ гъэнзафагъэ зылэ тынхэр. Аш фэдэ тынхэр зыфатлупшыщтхэр цыфымрэ къэралыгъомрэ ахь-схэсахэмкълэ здыхэлажэхъэзэ пенсиехэм апае мылыкху зэлугъэ-кълэгъэным тельтыгъэ Программэм хэтхэу ахьщэ тынхэр зы-

тыштыгъэхэмрэ ны (унэгъо) мылькум тельытгэгъ къэралыгъо сертификат злэху а мылькур ыужкІэ пенсиеу кыратыштым хэзыгъэхажэхэмрэ. Ащ фэдэ пенсие ятыгъоным плагъу илэр илъэси 10-м нахъ мэкІэн ылъэкІыштэп. А пенсие лъапкъым ехыылэгъэ унашъо гори ПенсиехэмкІэ фондым и Адыгъ республикэ Къутамэ джырэкІэ ышІыгъэп.

Къэлогъэн фае пенсиехэм апае зэгуагъэкӀгъэ мылъкум кыхэкӀырэ пенсие ягъэгъуцугъэным фӀшӀ лъэу тхыткӀэ цыфым зафигъэзэн фаеу зэрэщыгъыр. Ахьщэ тыныр ягъэгъуцугъэным фӀшӀ цыфым зыфигъэзэн фае пенсиехэм апае мылъку зыщызэгуагъэкӀэрэ организациеу зыхэтым — Урысыем ПенсиехэмкӀэ ифонд е пенсиехэмкӀэ мыкӀэралыгъо фондм. УпчӀэ зиӀхэм ежэ зыщыпсӀурэ чӀыпӀэм ПенсиехэмкӀэ фондм икӀулыкӀоу шыӀэм е Урысыем ПенсиехэмкӀэ ифонд телефонэу **8-800-505-55-55-кӀэ** (ыпкӀэ птыщтӀэп) зафагъэзэн альӀэкӀышт.

МакІэ
пІальэу
кЪэ-
нагЪэр

Шхъхъзэкъо предпринима-
тельхуэ, мэкъумэщышIэ (фер-
мер) хъызмэтшIапIэхэм япашэ-
хуэ ыкIи ахэм ахэтхуэ, очыл-
хуэ, унэе нотариусхуэ шлокI
зимиIэ пенсие ыкIи медицинэ
страхованиехэм страховой тын-
хэр 2012-рэ ильэсым итыгъэ-
гъазэ и 31-м шломыкIуэ ахэ-
зыгъэхьанхэ фаехуэ тиреспуб-
ликэ нэгбгърэ мин 19 Iэпэ-цыпэ
щэпсэу.

Ахэм тызыхэт ильэсым атын фее страховой тынхэр сомэ 17208, 25-рэ мэхьу, ащ шы-щэу:

— сомэ 14386,32-р Урысы-
ем ПенсиехэмкІэ ифонд ибюд-
жет хэхэ, ащ цыщзу: а) 1966-рэ
ильэсым кэхэугэхэм ыкІи
нахыжэхэм атышт сомэ
14386,32-р ІофшІэнымкІэ япен-
сие истраховой Іахэ хэхыашт;
б) страховат ашыгыэху 1967-рэ
ильэсым кэхэугэхэм ыкІи
ахэм анахь ныбжьыкІэхэм
атышт сомэ 11066,40-р страхо-
вой Іахым, сомэ 3319,92-р —
мылтку зыщызІаугэкІэрэ
Іахым ахэхыаштых;

— ФФОМС-м ибюджет хэ-
хьяцтыр сомэ 2821,93-рэ.

Ахшэу атыгээр кыдалгы-
тэным, игьом ехьулзу зыте-
лытагьэм хагьэхьаным фэшI,
тыгьэгьазэм и 25-м ьуж кьи-
мынэу страховый тынхэр аты-
хэмэ нахьышIу.

Къэуаггэмэ хьушт Урысые Федерацием и Правительствэ Къэралыгъо Думэм рихьыллэгъэ законопроектым страховой тынхэм шапхъу апылххэр зэрээрхьоклххэрэр. Ятлонэрэ еджэгъумклэ аштэгъэ законопроектым егънафэ 2013 — 2015-рэ илъэсхэм цыфыр зэрыпсэун ылъэклышт лэжьэпклэ анахь маклэу хабзэм ыгъэнэфаггэм фэдигъум тегъэпсыкыгъуу страховой тынхэр предпринимательхэм атынхэу. Джащ фэдэу къэлоггэн фае Урысые Федерацием и Правительствэ бэмышлэу ыштэгъэ унашъом цыфыр зэрэпсэун ылъэклышт мзэ лэжьэпклэ анахь маклэр 2013-рэ илъэсымклэ сомэ 5205-у зэригъэнэфаггэр. Джырэклэ ар сомэ 4611-рэ. Арышъ, къыхащт илъэсым шхъэкзэккэ предпринимательхэм илъэсым страховой тынхэу атыщтхэр сомэ 32479,20-м нэсышт.

**ПенсиехэмкӀэ фондым и
Адыгэ республикэ Къутамэ
ипресс-къулыкъу,**

ТУТЭ Заур: «Сыдигъуи цыфыгъэ ихэлъын фæе»

Корр: Уимафэ шй, Заур! Цыфхэм уиорэд къэуа-кIэ лъэшэ агъ зэрэри-хырым, осэшхо кыиз-рэпфашырым нэмыкIэу, цыфыгъэшхо пхэлъэу, зафэу узекIоу алытэ. Бэм ашхъэ Iофхэр апэ зыщырагъэшхы хъугъэ джырэ тилъэхъан зэчы-имрэ цыфыгъэмрэ щызэдэкIужыыха? ПцIэ дахэкIэ ралоным сыд фэдэ мэхъана ептырэр?

Тутэ Заур: IэнатIэ пIыгъымы, умыIыгъымы узытетым тетэу укъэнжыын фæе. Хэти исэнэ-хъатIэ IэпIэсэныгъэ ин зэри-гъэгъоты зэрэшIоигъом нэмы-кIэу, цыфыгъыи ащ ригъэгъусэ-жыным фэгумэкIын фæе. Дуна-ир зыфэдэщтыр тэры зэлъыты-гъэр... УиупчIэ джэуап къесты-жыиз къэсIон слъэкIышт: цыф-хэм фэдэ афэхъушт, шIуагъэ къафэзыхъышт пстэур зыхэлъ-хъащтым сыдигъуи удэлъжън фæе... Цыфхэм уасэ къыпфа-шыным, пцIэ дахэкIэ ралоным мэхъанэшхо есэты. Сиакъыл кызыкIуагъэм щегъэжыгъэу сицIыф нагъ чIэсымынэным сыфэсакъы.

Корр: Заур, о бэшлагъэу Къэрэщэ-Щэрджэсым, Къэбэртэ-Бэлыкъарым, Адыгэ Республикэм яна-роднэ артистэу уыт, урыс романсхэр, класси-ческэ, эстраднэ произ-ведениехэр, лъэпкъ ордэхэр дэгъоу къэлох. Урысыем икыльтурэ уилахъ зэрэхэпшыхъа-гъэм пае 2011-рэ илъэ-сым игъэтхэпэ мазэ Урысые Федерацием и Президент и УказкIэ щытхъуцIэу «Урысые Федерацием инароднэ артист» зыфиIорэр къып-фагъэшхошагъ. О уишIо-шыкIэ, артистимкIэ сыда анахъэу мэхъанэ зилэр — цыфхэм зэра-гъэлапIэрэр, зэрагунэ-сыр ара, хъауми хэбзэ Iэшхъэтетхэм уасэ кызырэфашыгъэр ара?

Тутэ Заур: Цыфхэм лъытэ-ныгъэ къыпфырIэным нахъ осэшхо мэхъужа! Сэ лъэшэу сырэгущхо экъош республи-

Тутэ Заур адыгэ культурэм имызакъоу, урысые культурэми зилахъышхо хэзы-шыхъэгъэ, зэлыашIэрэ цыф. Тхэм кыри-пэсыгъэ мэкъэ чанкIэ ащ неаполитанскэ, урыс, адыгэ, лъэпкъ, классическэ, эстрад-нэ ордэхэр къеIох. Ежымы ордэхэр зэхиль-хъэхэу зыригъэжыгъэр бэшлагъэп.

Тутэ Заур Нэжыдэ ыкIор 1951-рэ илъэ-сым чъэпыогъум и 2-м Къэбэртэ-Бэлыкъар Республикэм икыалэу Бэхъсан кышхыгъу. Гурыт еджапIэм ыуж Налщык дэт музыкальнэ училищым ар чIэхъагъ, етIанэ илъэситIо Са-халин дзэ къулыкIур щихыгъ.

Налщык кыгъэгъэжыи, 1973-рэ илъэсым Къэбэртэ-Бэлыкъар филармонием зылохъэ нэуж ары Тутэ Заур ордэкъэлономкIэ апэрэ гъэхъагъэхэр ышIыхэу зиублагъэр. Джащ кышхыгъэжыгъэу ар зэнэкъокъухэм, фес-тивальхэм ахэлажэ ыкIи шIухъафтын зэ-фэшхъафхэм ялауреат мэхъу. Ау ордэдыр зикIасэхэм ар анахъэу зашлагъэр, цIэрыIо зыхъугъэр телевизионнэ фестивалэу «С пес-ней по жизни» зыфиIорэм Давид Тухмано-вым иорэдэу «Вечная весна» зыфиIорэр кызыщелор ары.

1976-рэ илъэсым Тутэ Заур Москва ра-гъэблагъэш, Росконцертм, Московскэ мюзик-холлым, Москонцертм Iоф аще-

кищмэ янароднэ артистэу сыз-рэщытым. Ау къэралыгъом щытхъуцIэ къыпфигъэшхошны-ри гуапэ. Джащыгъум уитвор-чествэ нахъ хэбгъахъо, щытхъу-цIэу «Урысыем инароднэ артист» зыфиIорэр кызырэфашыгъэ-шагъэр къэбгъэшхыпкъэжыи пшIоигъоу охъу.

Корр: Уянэ-уятэхэм тIэкIу уакъытегушхыIэ сшIоигъуагъ. Ахэм ордэ къалоштыгъа? Сыд фэдэ Iофа зыпылты-гъэхэр?

Тутэ Заур: ГухэкI нахъ мы-шIэми, сятэ сыщыкIуэз, сянэ 1976-рэ илъэсым ядунай ахъо-жыгъ. Ахэр музыкэми, иску-ствэми афэщэгъагъэхэп. Къо-джэдэс кызырэкIо пстэуми афэ-дэу лажъэщтыгъэх, сэ инженер е врач сыхъу ашIоигъуагъ. Ау сэ кыхэхыгъэ гъогур нэмыкI шъыпкъ... КIэлэцIыкIухэмрэ ныбжьыкIэхэмрэ мыщ дэжыым зафэгъазэ сшIоигъу: шъуянэ-шъуятэхэм шъуафэсакъ, ахэм яхъакъ шъухъмыхъ. Ахэр ары мы дунэе нэфым шъукъытезыгъэ-хъуагъэхэр!

Корр: Ордэкъэлоном сы-

дигъуа угу фэцагъэ зыхъугъэр? Медици-нэ училищым ычIыпIэкIэ сы-дэушхэу музыкальнэ училищым укIонэу хъугъа?

Тутэ Заур: Музыкэм сыдигъуи сыгукIэ сыфэщэгъагъ. Гурыт еджапIэм ордэкъэлоном тыщы-фэзыгъасэщтыгъэ КIэлэегъаджэм игъоу кызырэфашыгъу гъуэм тетэу Налщык дэт музыкальнэ училищым сычIэхъагъ. Ащ сызэрэчIэхъагъэр сянэрэ сятэрэ ягопагъэп, ар мыхъульфыгъэ Iофэу алытэщтыгъ... Ордэкъэ-лономкIэ джащыгъум щысэ-техыпIэу слагъэр Муслим Ма-гомаевыр ары.

Корр: Заур, мы илъэсым, шышхъэлум и 17-м, Муслим Магомаевыр пса-угъэмэ ыныбжь илъэс 70-рэ, хъуштыгъэ.

Тутэ Заур: Урысыеми, Iэкиб къэралыгъоухэм ордэIо цIэрыIо макIэп ащыпсэурэр, ау Муслим Магомаевым фэдэхэр зэгъорэ дэд дунаим кызырэтэхъохэрэр. Ащ фэгъэхыгъэу гушхыIэ дахэу аIуагъэр бэ, изэчый ямышIыкIэ-кIэ ахэр кылыжыгъэх. Муслим Магомаевым ирепертуар инкIэ,

шIэ... Гнесинхэм ацIэ зыхырэ музыкальнэ-кIэлэегъаджэ институтыр къеухы «академи-ческэ ордэIу-кIэлэегъаджэ» зыфиIорэ сэнэ-хъатыр зэригъэгъотыгъэу. Заур гъэхъагъэу ышIыгъэхэм къащыуцоу есагъэп, ордэIоим IэпIэлэсэныгъэ хигъэхъо зэпытын фæеу елытэ.

Тутэ Заур непэ зылузгъаки, тищыIэныгъэ илъэныкIо зэфэшхъафхэм афэгъэхыгъэ упчIэ заулэ естыгъ.

IэпIэлэсэныгъэшхо хэлъэу ордэ-хэр кызырэгъоштыгъэмкIэ лъэпкъ зэфэшхъафхэм къахэ-кIыгъэ нэгъырэ миллион пчъа-гъэр нахъ зэпэблагъэ ышIышты-гъэ. Мы лъэныкIомкIэ ащ по-литикхэм анахъыбэ ыгъэхъагъ.

Корр: 1999-рэ илъэсым кышхыгъэжыгъэу 2001-м нэс адыгэ куль-турэмкIэ Московскэ об-ществэм уритхъамэтагъ, 2005-рэ илъэсым кы-щегъэжыгъэу 2008-рэ илъэсым нэс Къэбэртэ-Бэлыкъар Республикэм культурэмкIэ ыкIи къэбар зэлыIэсыкIэхэмкIэ и Министерствэ урипэцагъ. Джыдэдэм культурэмкIэ Московскэ къэралыгъо университетым икафедрэ урипаш, студентхэри еогъаджэх, ау ордэкъэ-лоныр зыкIи Iэкиб пшIэу кыхэхыгъэп. Ащ фэдэу Iофыбэ зэдэбгъэцIэнэу кIуачIэ тыдэ къыпхыра, сыдэушхэу уитеплэкIэ укызытэнен лъэ-кIыгъа?

Тутэ Заур: Ары, тыдэ Iоф зыщысэшIи, сищыIэныгъэкIэ апшхэрэ чIыпIэм итыгъэр музы-

кэр ары. Шъыпкъэ, IэнатIэу сызыIутыгъэхэми сипшхэрылI ащызгъэцIагъ, ау ордэкъэло-ныр ары сызыпылты сшIо-игъуагъэр. СыкызытэненымкIэ зишIуагъэ къаIохэрэр бэ зэрэ-сымышхырэр, сызэрэтэзекIухъэ зэпытырэр, мафэ къэс гимна-стикэ зэрэсшхырэр ары. Ренэу зы-горэм сыпылты: ордэ къэсIо, ахэр тырэгъагъэх, концертхэм сахэлажэ, студентхэр есэгъа-джэх. Сыдэу щыгъми, сызэщынэу хъурэп.

Корр: Заур, тизэдэгъушхы-лэгъу икIэух мыщ фэдэ упчIэхэмкIэ зыкыпфэз-гъазэ сшIоигъуагъ: адыгэ ныбжьыкIэхэм ямузы-кальнэ творчествэ улъэплъа? Зэчый зы-хэлхэр кыхэхэгъышхы-гъэнхэмкIэ зэнэкъокъу-хэм яшIуагъэ къэкIонэу уеплъа? ИлъэсыкIэр кы-зыщыблагъэрэм ехъулэу сыдкIэ цыфхэм уафэлъало пшIо-игъуа?

Тутэ Заур: Илъэс тIокIым ехъугъэу хэгъэгум иффри, ис-ценэхэми нахъыбэрэ ащытлэгъ-гъурэр ыкIи ащызэхэтхырэр шоу-индустриер ары. Ау хэгъэ-унэфыкIыгъэн фæе мы аужырэ лъэхъаным зэчый зыхэлI ордэIо ныбжьыкIэхэм якъыхэхэгъышхы ыуж зэрихъагъэхэр... Шъыпкъэ, ахэм амакэ тыхэгъэу зэлы-зышхэгъэ шоу-индустрием ымакэ хэIуадэ. Тиджырэ ады-гэ эстрадэ иIофхэри джащ фэд зыгетхэр. Арэу щыт нахъ мышIэ-ми, зэчый зыхэлI адыгэ ныб-жьыкIэхэр алъэ теуцонхэмкIэ дэгъоу зэхашхэр зэнэкъокъухэм яшIуагъэ къэкIонэу сэлъытэ, а ныбжьыкIэхэм гъэхъагъэхэр ашIынэу сафэлъало.

Амалэу сиIэр кызыфэгъэгъэ-дзэ, сыгукIэ лъэшэу кысыпбэ-лэгъэ Адыгеими, нэмыкI къош республикэхэми ащыпсэухэрэм ИлъэсыкIэ хъяр техъанхэу, пса-уныгъэ пытэ яIэнэу, гъэхъэгъа-кIэхэр ашIынхэу, сыдигъуи зэ-рэлъытэжыынхэу сафэлъало!

Корр: Тхъауегъэпсэу, Заур, гушхыIэгъу укы-зэрэфэхъу-гъэмкIэ.

ДэгъушхыIэгъэр КIЭРЭ Нурихъан.

Гъэзетэу «Вольный горец» зыфиIорэм икорреспон-дент.

ТИКЪЭГЪЭЛЪЭГЪОНХЭР

Блэгъожъыр, бзыур...

КъокIыпIэм щыпсэурэ лъэпкъ-хэм искусствэхэмкIэ я Къэра-лыгъо музей икыутамэу Мые-къуапэ дэтым къэгъэлъэгъонэу кышхыгъэIуахыгъэр блэгъо-жъыр фениксымрэ афэгъэ-хыгъ. Музейм идиректорэу Кушъу Нэфсэт, мы музейм шIэныгъэмкIэ иIофышIэу Сулей-мэн Фатимэ, Адыгэ Республикэм культурэмкIэ иминистрэ иапэрэ гуадзэу Нафиса Васильевым, КъокIыпIэм щыпсэурэ лъэпкъ-хэм я Къэралыгъо музейе Мос-ква дэтым шIэныгъэмкIэ иIо-фышIэу Альбина Легостаевым, сурэтышI-модельер цIэрыIоу СтIашъу Юрэ, нэмыкIэхэм зэхэ-

хэм кызырэгъоштыгъагъэу, ижы-рэ лъэхъаным кышхыублагъэу блэгъожъым, шым, хэм, мэ-лым, атакъэм, блэм, нэмыкIэхэм ацIэкIэ илъэсхэм яджэх. 2012-рэ илъэсэу дгъэкIотэжырэр блэ-гъожъым иилъэс.

Блэгъожъымрэ фениксымрэ яхъылэгъэ сурэтхэр, IэшIэгъэ гъэшIэгъонхэр музейм кышхы-гъэлабгъох. Сурэт пэпчъ къэба-рэу къепIолIэн плъэкIыштыр макIэп.

САХЫДЭКЪО Нурбий. Сурэтхэм арытхэр: Сулей-мэн Фатим, Нафиса Василье-вар, Альбина Легостаевар; блэгъожъым итеплъ.

«Орэдым гушылэхэр хагъэ-кыхэрэп» зэралоу, шъэогъу дэгъухэр зэрэсйлэхэмкIэ сынасы-пышлоу зысэлъытэжы. Ахэр: Хъут Юр Абубэчыр ыкIор, ЦIэгъошIу Нурбий Ибрахимэ ыкIор, Демчук Николай Василий ыкIор, Дэчлэжъ Мыхамод Ибрахимэ ыкIор, ГутIэ Руслан Мэдинэ ыкIор, Къэзэ-нэ Аскэр Хысэ ыкIор, Цундышк Руслан Асланчэрые ыкIор, ЕмIыль Адам Нухэ ыкIор, нэмыкIхэри. Зы нэбгырэ къахэсхэу сыкытегушы-Iэмэ, ахэм агу къеонэу кыс-шIошIырэп. Ар ЦIэгъошIу Нурбий ары.

Я 60-рэ илъэсхэм секциеу «Вольная борьба» зыфиорэм тыклоштыгъ. Гъэмэфэ зыгъэп-сэфыгъом псыныбэм зыщыд-гъасэщтыгъ, бэнэным шъэфэу хэлъхэр кызылэкIэдгъахъэ-щтыгъэх. Трахьо Руслан ащ дэжым кытфэсакъэу кыт-хэтыгъ. Нурбий спортсмен дэгъоу районым исыгъэхэм ащыщыгъ, бэнэным ишъып-къэу пылгыгъ. Ар къаклоти, кытэплыщтыгъ, нахь дэгъоу узэрэбэнэшт шIыкIэхэр кы-тигъэлъэгъуштыгъэх.

А лъэхъаным шъэогъу тыз-фэхъуштыи сIагъэп, ау кы-Iорэм сишъыпкъэу седэу-

Шъэогъу шъыпкъ

щтыгъ, сыгу етыгъэу зызгъа-сэщтыгъ. Тутын, наркотик зы-фэлIоштхэм тапылгыгъэп, тпкъышIол зэрэтпсыхъащтыр ары анахъэу тызфэбанэщты-гъэр.

ЕджапIэри, дзэ къулыкIури къэсыуххи, старшина сыхъу-гъэу сыкызэкIожым колхо-зым учетчикэу саштэгъагъ. Илъэсрэ бригадэм сырипашэу Iоф сIагъэу еджапIэм сашэ-жыгъагъ. Джары Нурбий дэгъоу зыщысIагъэр. Ежым а лъэхъаным спорт еджапIэм ипашэу Iоф ышIэщтыгъ, рай-онымкIэ методическэ объединением итхъамэтагъ.

ТиунагъохэмкIэ тызэхъахъэу, тызэлъыкIоу щытыгъ, тIанэ-тIатэхэри зэрэшIэщтыгъэх. Сятэ кызыхъугъэр илъэс 80 зэрэ-хъурэр хэдгъэунэфыкIын зэ-хъум, Нурбий къезгъэблэгъагъ. Ащ дэжым сурэт тезыхырэ ка-мерэ зилэ зырызхэм ар ащы-щыгъ, тихъяр сыхъугъэ пстэ-ури кытфытыритхъыгъэу тилэ. Тятэ дэгъушыIэзэ Нурбий «сшынахъыжъкIэ» сызэреджэ-

рэр рилогъагъ. Джащ кыше-гъэжыгъэу «сшынахъыжъ» нэ-мыкIкIэ седжэрэп, ежъ кызы-рэфыщтыри джащ фэд.

ТыкIалэу тызфэбанэщтыгъэ шэн пстэури Нурбий хэлъых — шъыпкъэныгъэр, адыгагъэр, Iэдэбныгъэр, лыгъэр. Ащ да-хэкIэ, дэгъукIэ игугъу къэсы-

мышIын слъэкIыштэп тыдэ сыщыIэми, хэт сыригъусэми.

Нурбийрэ сэрэрэ тызэдэкIэ-лагъ, Iоф зэдэтшIагъ, унэхэри зэдэтшIыгъэх. ТишIуагъэ зэд-гъэкIэу бэрэ кыхэкIыгъ. Ти-хъярхэри тикынхэри зэдэтIэ-тыгъэх. Сэ гъой-щае сызэхъу-ми Нурбий ыкIыб кысфигъэ-загъэп. Сэ сизакъоп, сисабый-хэми Iофыгъо горэ къафыкIо-кIымэ, сэрэмэ сызэрафэгумэ-кIыштэу, зэрегъэзафэх. Зыго-рэм сыклон фаемэ, имашинэкIэ къежъэшъ, сешэ. Тыдэ удэкIуа-гъэми, уигъэукуытэжыщтыгъ, уимыгъэгъушхошIмэ. Нурбий ихъатыркIэ ныбджэгъу кыс-фэхъугъэр бэ. ИшIуагъэ кызы-рэсигъэкIыгъэм гъунэ иIэп. Ащ шIуагъэу хэлъыр къэпIотэнэу хъумэ, уахъти, тхылышIи икIу-нэп.

БэмышIэу кысфыхыгъэ гъэзетыр кызызэгосэхым, Нэ-хэе Зэчэрые, Теуцожь районым ихъыкумшIыпIэ итхъаматэ илофшIэхэри игъусэхэу ясурэт итэу слъэгъугъэ. БэшIагъэ ар Нурбий сэри зытшIэрэр. КIэлэ

Iуш, зафэ, цIыфыгъэ хэлъ. Сэри синыбджэгъу дэдэ ЦIэгъошIу Нурбий икIэбар «Адыгэ ма-къэм» кышысIотэнэу ащ сы-тыригъэгъушIухъагъ.

Нурбий зыфэдэ цIыфыр къэсIо зэпытыгъэми сезэщы-тэп. Сянэ кылыфыгъэ сшым фэдэу кысфыщыт. Мары бэ-шIагъэп типсырыкIуапIэхэр ежъ иунэ тишIэрэм фэдэу зигъэцэкIэжыгъэхэр. Тхъама-фэрэ тищагу дэтыгъ, чыгъ ныкIогъухэри раупкIыгъэх, зэ-пахыжыгъэх. Нурбий игъу-сагъэх ыкIи дэлэпылагъэх ГутIэ Руслан, ТалъэкIохэу Зубер-рэ Муратрэ.

Зигугъу къэсшIыгъэхэр зэкIэ шъэогъу шъыпкъэх, ащ фэдэ цIыфхэм уагъэгъушхо, уагъэпагъ, яцIыф зекIуакIэ уасэ имыIэу огъэлъапIэ.

ИлъэсыкIэр кыхъанкIэ къэ-нагъэр бэп. Синыбджэгъу хьа-лэлэу Нурбий, нэмыкIэу сишъэогъухэми илъэсыкIэ хъяр къафыхъанэу, псауныгъэ дэгъу яIэнэу, яунагъохэм мамыр-ныгъэрэ зэгурыIожыныгъэрэ арылэу бэрэ псэунхэу сафэ-лъало.

БАТМЭН Къымчэрий.
Щынджый.

Романэу «Куко»:

уахътэр, хабзэр, цIыфыр...

Адыгэ хабзэр, адыгагъэр, адыгабзэр. Къэмыухъэу къэ-пIопэн хъумэ, мы гушыIэхэм непэ тэ мэхъанэу яттырэр, уасэу афэтшIырэр мэкIэ дэд. Фэдэ шъхъэгъэпыутыжъ, шъхъэ-мылгытэжъ екIоллакIэм сыда кытфыхъырэр, сыда тапэ илгыр? КъэшIэгъуаеп!

Дунаим исыхъат къызэте-мыуцоу мачъэ. Ащ икIо хаб-зэр димыштэжъэу, «жъы» хъугъэу непэ, тэры шъыпкъэм, зыщытIыгътэрэ лъэхъан. Нэмы-кIэу къэпIон хъумэ, шIэны-гъэлэжъ цIэрыIоу БгъэжънэкIо Бэрэсбый кыхыгъэщыхэрэ цIыфыгъэу, лыгъэу, намысэу, акылэу, напэу хабзэм ылап-сэ хъугъэхэр непэрэ мафэм ищыкIэгъэжъхэп. ЗэлъашIэрэ тхакIоу КъуекIо Налбий зиэф «сабий макъэм», зишIэт «огу нэфым» фигъэдэгъэ адыгабзэри IэкIыб тшIыжыгъэ. **Хабзэр непэ тэ, адыгэхэм, тымыщы-кIэгъэжъэу тэлъытэмэ, тине-пи тинеуци зыщыкIагъэу, зышIобылымыщтыр хэт? Щымылэжъ лъэпкъхэр ззы-гъэшIэрэ шIэныгъэлэжъхэр ара?**

ТхакIом илэшIагъэхэр ыужкIэ къэкIырэмэ ашIобылымэу, алгытэу, агъашIо зыхъукIэ инасып. КIэрэщэ Тембот ащ фэдэ насып иI, сыда пIомэ ащ ылапэ кычIэкIыгъэ тхыгъэ-хэмкIэ агъэсагъэр ыкIи агъэ-сэщтыр зы нэбгырэр, къэтэ-джырэ ныбжыкIабэхэмкIэ ащ ытхыгъэхэр IубытышIэшIух. Сыда адэ ар кызыхэкIырэр? Фэдэ упчIэм иджэуап шIэным фэшI тхакIом илофшIэгъэ пстэ-уми уащыгъозэн фай. «Шыу закъу», «Насыным игъогу»,

«Шапсыгъэ пшъашъ», «Аужы-рэ шхончогъу», «Куко» — мы-хэр ззыпхырэ нэшанэ горэ ахэлъ. Ар лъэпкъ психологир, лъэпкъ гупшысэр ары. Шъып-къэми кыдэтыухъанэп. Совет хабзэм кыдэхэлъытэгъэ гуп-шысакIэм тетэу тхэныр КIэ-рашэм, адрэ адыгэ тхэкIо пстэ-уми афэдэу, щигъэзыгъэп. Коммунизмэм ифэмэ-бжыымэ тхакIом итхыгъэхэм IупкIэ дэ-дэу ахэлъагъо. Пстэуми тэшIэ адыгэ хабзэм «дэу хэлъхэр» кыыхэгъэщыгъэхэм ыкIи кыиотыкIыгъэхэм Совет хаб-зэм илитературэ зэрэфэмэха-гъэр. Ау узыкIэупчIэжыын имыщыкIэгъэ художественнэ герою Грибоедовым иупчIэ тыгу къэтэжыгъэгъэкIыжъ — «хыкумашIэхэр хэтых»?

КIэрашэр тхэкIо лъэш ыкIи тхэкIо цIэрыIо зышIырэ нэша-нэмэ анахъ шъхъалэр зигугъу къэтшIышт романым кышы-хыгъэщыгъэ «адыгэ акыылкIэ» пстэуми зэрэкуалэщтыгъэр ары. ЫпшъэкIэ тхакIом ыт-хыгъэмэ совет щыIэкIакIэр хабзэм мыхъунэу хэлъхэм апэшIуекIозэ ащытеклошты-гъэми, романэу «Куко» зыфи-Iорэм адыгэ хабзэмрэ лъэ-хъаныкIэмрэ зыщызэутэкIырэ зэпуцужыныгъэр (конфликтыр) ыкIи ащ кыхыхъухъэрэ цIы-фым икыигъэлэгъукIын КIэ-рашэм зызэрэфигъэзагъэр нафэ кышытфэхъу. Ащ имызакъоу, къэзыуцухъэрэ дунаим лъэпкъ шэн-хабзэм зызэрэиушэтырэр тхакIом кыыригъэлэгъукIыгъ.

Куко чылэм щыц ныбжы-кIэу, хы Iушъом зыгъэпсэфыпIэ кIорэ адыгэ пшъашъэу рома-ным нэлуасэ тыщыфэхъу. ЫкIи

апэрэ сатыр дэдэхэм ыпшъэкIэ зигугъу къэтшIыгъэ адыгэ акылым игугъу КIэрашэм къашешIы: «Джэнэтым ифагъ зыфалоу нэжъ-Iужымэ къаIуа-тэрэм фэмыдэмэ сшIэрэп», — еIо Куко, адыгэ акыылкIэ а Iофым къебгъукIо.

Илъэсишъэ пчъагъэм кы-кIоцI ыушэтызэ лъэпкъым ыпсыхъэгъэ дунееплъыкIэр ары а акылым лъапсэ фэ-хъугъэр. А дунееплъыкIэм тегъэпсыхъагъэ хъугъэ адыгэ хабзэр. КIэкIэу къэпIоштмэ, лъэпкъ гупшысэм, адыгэ гуп-шысэм мэхъанэу иIэм икы-щызэIухын КIэрашэм мы чыпIэм щырегъагъэ. Адыгэ-гум, лъэпкъ гупшысэм иорхэм Куко зэу къахилъэсыкIыжырэп тхакIом. Тыдэ кIуагъэми а гур кытео, а гупшысэхэр кышъ-хъэщэх. Адыгэ лыжъэу пчэн-хэр зыгъэхъурэм Куко гу зэрэ-лэпытагъэри, ащ кызыди-хыгъэ гупшысэхэри аш ишы-хъат. Пшъашъэр «хымэ плъа-кIэкIэ» зеплъымы ылэгъугъэ-ри, «иадыгэ нэплэгъу» кы-ридагъэри КIэрашэм зэ-регъапшэх. Зэфэхысыжъэу ышIырэри гъэшIэгъон дэд: мыжъоу псыхъо кIэим дэлъмэ ащыщым фэдэу янэплэгъу (хымэхэм янэплэгъу ары зи-гугъу ышIырэр) шъхъащыкIы-гъэнкIи мэхъу. Хым итеплэгъэ гупшысэ мымакIэу пшъашъэм кыфыхырэми КIэрашэм ты-щегъэгъуазэ. Ахэри лъэпкъым ищыIэныгъэ гъогу епхыгъэх.

Адыгэ хабзэр къэзыуцухъэрэ дунаим зэрэригъапшэрэри Куко иадыгэ акыыл епхыгъ. Ащ фэд, гушыIэм пае, санаторием кы-зэрэщыпэгъокIыгъэхэр адыгэ

хъэкIэн хабзэм пшъашъэм зэ-рефигъадэрэр.

Укъамылэгъумэ хабзэр уукъоми хъунэу, узэхъэрэ цIыфым ухэкIуакIэми хъуныр зыдыхэлъытэгъэ гупшысэм икыжъапIи непэрэ Iофыгъоу щытэп. Хабзэмрэ къэзыуцухъэ-рэ дунаимрэ язэутэкIыныгъэу, цIыфым ыгу джэнджэш кы-зидзэрэр Кукуи пэкIэкIы. Ар нафэ кызыщыхъурэр пшъа-шъэм урыс лыжыым тIысыпIэ зыщыфигъэшъошэрэ чыпIэр ары. «Чылэм зэрэщесагъэу» кызызыщылэгъэтым, пшъа-шъэм гуцафэу ышIыжыгъэр, «пхэнджэу къагурыIоным» ищынагъуи кызыэрэшъхъэщы-хъагъэр тхакIом IупкIэу къет-хыгъэ. Ау хабзэм кызыэрилоу зекIоныр Куко кышътагъ, пхэн-джэу а зекIуакIэм адрэ цIыфхэр къеплъынхэм ыпэу. Лыгъэ-ныгъэу ежъ имызакъоу, адыгэ лъэпкъымы кыфыхыгъэр, кызыщылэгъэжыгъэ чыпIи тхакIом романым хигъэшагъ урыс лыжъэу Андрей Никола-евичымрэ Викторрэ шашыгъэ псальэм. «УицIыфхъэрэ уилы-гъэрэ имыкыушIмэ, а пшъа-шъэр умыгъэплэгъэхъу ыкIи умыгъапIэ», — къеухъумэ лыжыым Куко. Ащ изакъоп. ЗидунэееплъыкIэкIэ упчIэ пчъагъэ къэзыгъэгъэджырэ Жо-ри адрэ зыгъусэрэ дэхэ гомы-лэхэм анахы адыгэ пшъашъэм иIокIэ-шIыкIэхэм нахъ дахы-хы. КIэкIэу къэпIон хъумэ, хаб-зэм Куко къэзыуцухъэрэ дуна-им кыыхигъэлыдыкIыгъ.

«Толерантность» зыфалорэ гушыIэм непэ лъэпкъ мамыр зэфыщытыкIэмкIэ мэхъанэшхо иI. Ау ащ ылапсэ зылэжъным

имызакъоу, нахъ куоу зэрэ-щыIэр КIэрашэм романым кышыкIыгъэтхъыгъ.

Куко изекIуакIэхэми, ар кызыпкырыкIырэ плуныгъэми зы кIочIэ лъэш акъот. Ар Къам-болэт. Адыгэ хабзэм иухъу-макIоу, зэхэшIыкIышхо зилэу, щыIэкIакIэм фэгъуIэрэ лыжъ губзыгъэу КIэрашэм ар та-пашъхъэ кырегъэуцо. Рома-ным икыжъэпIэ дэдэ кIуачIэу тэтэжым иIэр Куко игупшы-сэхэм ахэтэлъагъо: «Ар тIэкIу шъхъакIо ышIыгъ. Ежъ бащэ кызыэриIуагъэмкIэ рыкIэгъо-жыгъ. Зиушъэфыжыгъ. «Гу-щыIэм ибэ нахъри иIэшIу», — еIо тэтэжъ». Ащ кышегъэ-жыагъэу лыжыым иныбжы-кIу Куко шъхъэщыт: зэрэгъу-щыIэщтыр, цIыфмэ захахъэкIэ зызэришIыщтыр, ынапэ кызы-риухъумэжыщтыр — а зэпстэ-ур пшъашъэм кыфызэIу-зыхырэ Къамболэт. ШIуагъэу кыыхыгъэри тинэрылэгъугъ. Ау кыфэдгъэзэжыын зылэжэ-ным.

КIэрашэм Къамболэт изы гушыIэкIэ шIэныгъэлэжыбэмэ тхыгъэшхохэр зыфагъэхырэ «шъыпкъэр» кыIуагъ. «ЦIыф шIыкIэ голур, лыгъэ шъып-къэр, цIыфыгъэ гулгытэ шIа-гъор — ахэр сыдзушIтэу къэп-шIэшт? Арыба анахъ къэшIэ-гъуаер» — фэхъуапсэу тхъау-сыхэрэм фэдэу кыIуагъ Та-марэ.

— Ар къэозгъэшIэщтыр зэхэшIыкIыр ары. ЦIыфыгъэ зэхэшIыкIыр ары сыдымкIи узымыгъэгъошIэщтыр».

СИХЪУ СулIан.

Зигугъу къэсшы сшлонигор Къэрэбэт лăкъу. Шыпкъэ, ахэр бэ хьухэрэп, ау хьышгъу ыкӀи шытхъоу апылгыр макӀэп. СызэрэшыгъуазэмкӀэ, Къэбыхьаблэ фэшгъаф мы лăкъор шыпсэу чылэ шыӀэп.

А лăкъом ехьыллагъу зы къэбар сыгу къэкӀыжьи. 1951-рэ илъэсым ХьатыгъужьыкӀое гурыт еджапӀэм ия 10-рэ класс къэтыухынкӀэ зы ушэтын нахь къэмынагъу класситӀум исхэм тызэхаугъуайи сэнэхьатэу къыхэтхыштыр зыфэдэр зэрагъэ-шӀэнэу тезыгъэджэгъэ кӀэлэ-егъаджэхэр къытэупчӀыгъэх. Чэзыр Къэрэбэт Алджэрые (чылэмкӀэ Петя раӀоштыгъ) нэ-сыгъ. Къэтэджырэ еджапӀохэм шгъхьадж ылгъэкъуацӀэ къелоти, «Карабетов» зелом, Мыекъопэ кӀэлэгъэджэ институтым ипро-ректорэу къэкӀогъэ Сейраня Богатур къеупчӀыгъ: «Сыдэуштэу ермэл лгъэкъуацӀэр адыгэм ыхьы-нэу хьугъа? Ар Армением ис лгъэкъошхэм ащыщ». «Сятэжэ ятэ ермэлгы», — ылуи, Пете джэуап ритыжыгъагъ.

Тадэжэ сыкъызэкӀожьым, ти-урам тетӀысхьапӀэ тесыгъэ лгъыжхъу МамырыкӀо Умарэ, ШгъаукӀо Хьалимэ, Бислџангъур УцужьыкӀо, сэ сятэу Заурбэч, ЦуамыкӀо Хьаджэмыхьамэт а къэбарыр къызэфэсӀуагъэм, Къэрэбэтхэр зэрэермэл лгъэкъхэр къауагъ. Къэбыхьаблэхэр 1837-рэ илъэсым мыщ къызэтӀысыхэ нэуж ермэл кӀэлакӀэ горэ къы-дахьы, псэупӀэкӀэ тичӀыпӀэ къы-хихыгъагъэу, адыгабзэкӀэ дэгъоу гушыӀэу, кӀэлэ чанэу адыгэ чы-лэм шыщ хьугъэу ары къызэра-Ӏожьырэр. Къуаджэм дэс пшгъа-шгъэ къырагъащи, ащ тетэу къы-дэнагъ. Джащ непэрэ лăкъоу зи-гугъу къэсшыгъэр къызэрэте-кӀыгъэм икӀэбар тичылэ лгъыж-хэм къызэралотэгъагъэр непэ къызнэсыгъэм сшыгъупшагъэп.

Къэрэбэт лăкъом укытегу-шыӀэн зыхьукӀэ, шӀушлагъэу яӀэхэр апэ къэлэгъэнхэ фае. Сэ къэслэгъужьыгъэр Къэрэбэт Мухьаджыр. Ар къыгъэшлагъэм чыгулэжьиныр шӀу зылгъэу-рэ цыфхэм ащышыгъ. Колхозым

кӀэлакӀэзэ хахьы, илъэс пчъа-гъэрэ шылгъагъ. Илъэсыбэрэ бригадирыгъ, колхозу Шгъуджэ-ным ыцӀэ зыхьырэм итхьамэтагъ, иӀофшлагъи хабзэм уасэ къы-фишшыгъ. Лениным иорден къы-фагъэшъошагъ. Хэгъэгу зео-шхом хэлэжыагъ. Заомрэ Ӏоф-шӀэнымрэ яветеран илъэс бэкӀае

шхом иорденэу я II-рэ степень зӀэр, медальхэу «За боевые зас-луги», «За оборону Кавказа», «За Победу над Германией» зыфиӀохэрэр.

Мухьтар 1939-рэ илъэсым мэзаем и 15-м дзэ къулыкъум защэм илъэс 26-м итыгъ. Заор къызежъэм Къыблэ фронтым

илъэсхэм аӀутыгъ. 1944-рэ илъэ-сым а I-рэ Белорусскэ фронтым ия 9-рэ шыудзэ дивизие хэтыгъ. Нэужым заом ыкӀэхэм анэс ады-гэ дзэкӀолыр я 8-рэ шыудзэ пол-кым иминометчикэу я II-рэ Ук-раинскэ фронтым Ӏутыгъ. 1943-рэ илъэсым ишэкӀогъу мазэ къа-улгъагъ.

Хьисэ ичылэ къыдэжыжыгъ. Хьисэ ХьатыгъужьыкӀое гу-рыт еджапӀэм завхозэу зыӀот илъэсхэм ащ кӀэлэгъаджэу сы-щылгъагъ. ӀофшӀэкӀо дэгъугъ, пащэри кӀэлэгъаджэхэри ренэу фэразэхэу Ӏоф шишлагъ. «Чыгу залэу» зыщызугъэм загъорэ игугъу къашшы хьумэ ыгу къы-зэхыхьэти, ынэпсыхэр къаӀло-щтыгъэх.

Къэрэбэт Хьисэ ыкӀоу Къэп-лъанэ муниципальнэ гъэпсыкӀэ зӀэ «ХьатыгъужьыкӀое къоджэ псэупӀэм» ипащэу непэ Ӏоф ешӀэ. Ащ къыхеубытэх къуаджэ-хэу Пшыжгъахьаблэ, Къэбыхьаб-лэ, Пшычэу ыкӀи Хьатыгъужьы-кӀоуае. КӀалэм иӀофшлагӀэ къо-джэдэххэм агу рехьы, ичаныгъэ пае шӀу альэгъу, зэкӀэри фэраз.

Заом илъэхьан Къэбыхьаблэ шыщ бзылгыфгъэ нэбгырищ дзэм хэтыгъ. Ахэм ахэфэгъагъ пшышгъэ ныбжьыкӀэу Къэрэбэт Дзадзэ. Заор заурым къэкӀожьы-гъэ бзылгыфгъэр ВЛКСМ-м и Шгъуджэн райком иотдел пащэ фашигъ. Илъэс зыхьылэ ащ зыӀот нэуж Мыекъуапэ Ӏожьы-гъэ. Заом къыкӀыжыгъэ къэбы-хьаблэ кӀалэу МэзлэукӀо Нал-бий дакӀуи, илъэсыбэрэ зэдэп-сэугъэх. НэбгыритӀуми боевой наградэ зэфэшхьафхэр ялагъэх. ЗэшхьэгъуситӀур Мыекъопэ шпагат-кӀэлэсшӀэ фабрикэм бэрэ Ӏутыгъэх.

Хэгъэгу зеошхом хэлэжыагъэ-хэу зигугъу къэсшыгъэ лăкъом шышхэр непэ шыӀэжхьэп. Къэ-нагъэхэм псауныгъэ пытэрэ шыӀэкӀэ-псэукӀэ дахэрэ яӀэнэу сафэлъало.

Непэ Къэрэбэт лăкъомкӀэ хулыфгъэхэм анахьыжэу чы-лэм шыпсэурэр Инвер. Ар ып-шгъэкӀэ зигугъу къэсшыгъэ Иб-рахымэу 1943-рэ илъэсым заом хэкӀодагъэм ыкӀу. Инвер цыф шлагъоу къоджэдэххэм лгъытэ-ныгъэ зыфашырэмэ ащыщ. АдыгабзэкӀэ усэ зэфэшхьафэу ытхьхэрэр мызэу, мыгӀоу «Ады-гэ макъэм» къыхиутыгъэх, тхьылъи къыдигъэкӀыгъ. Ӏоф-шӀэным иветеран игухэлхэр къыдэхъунхэу тыфэлъало.

ШЫМЫГЪЭХЪУ Мурат.

ЯЛІАКЪО агъэлъэпІагъ

хьугъэ идунай зихьожьыгъэр. Мухьаджыр ышитӀоу Ибрахимэ-рэ Юсыфрэ Хэгъэгу зеошхом хэ-тыгъэх, ау къагъэзэжьиныу яна-сып къыубытыгъэп. 1943-рэ илъэсым Ибрахимэ хэкӀодагъ. Шгъуджэн район дзэ комиссари-атым къыкӀыгъэ тхьылъым итхэ-гъагъ зыдэхъугъэр амышӀэу зэрэкӀодыгъэр. Джар дэдэр къехьулагъ Юсыфи. Ар 1941-рэ илъэсым заом ащи, 1942-м хэкӀодагъ. ЯунэкӀош кӀалэу Тыркубий илъэс 32-м итэу зэ-уапӀэм ӀукӀодагъ, ари зыдэхъу-гъэр амышӀэрэмэ ащыщ.

Мухьаджыр ыкӀоу Аслъан дзэ къулыкъум илъэсищэ къэти къы-зэкӀожьым Адыгэ кӀэлэгъэджэ институтыр къыухыгъ. Партийнэ ыкӀи советскэ ӀофшӀэнхэм бэрэ зэрапылгыгъэм ыкӀи ыныбжэ илъэс 70-рэ зэрэхъугъэм апае мы илъэсым «Адыгеим и Шыт-хъузахъ» зыфиӀорэ медалыр къыфагъэшъошагъ.

Джы зигугъу къэсшыштыр Къэрэбэт Мухьтар. Зеоуж илъэ-хэм дзэм къыхэкӀыжьи къуа-джэм къыдэжыжыгъэмэ ащы-щыгъ. Хэлъыгъэх ащ ыбгъэ Бы-ракъ Плъыжьи, Жьогъо Плъы-жьи яорденхэр, Хэгъэгу зео-

епхыгъэ полковой еджапӀэм старшинацӀэ иӀэу мэзипӀлэ Ӏу-тыгъ. 1941-рэ илъэсым итыгъэ-гъазэ къышгъэгъагъэу 1942-рэ илъэсым ишышхьэӀу мазэ нэс Къыблэ фронтым ия 9-рэ Дзэ епхыгъэ шхончэо полкым хэхьэрэ взводым ипэщагъ. Ащ ыуж Те-мыр-Кавказ фронтым Ӏутыгъ. Шхончэо ротэм ипэщагъ, шхон-чэо батальоным ипащэ иго-дзагъ. 1944 — 1945-рэ илъэс-хэм я 2-рэ Украинскэ фронтым Ӏутэу, я 6-рэ гвардейскэ ошъо-гу-итӀысыкӀыгъэ полкым хэхьэрэ батальоным ипащэ игуадзэу заор аухыфэ хэтыгъ. ПӀлэгъогъоу къаулагъ.

Къэрэбэт Батмырэ 1941-рэ илъэсым ишышхьэӀу мазэ заом защэм илъэс 34-рэ ыныбжыгъ. Хэгъэгу зеошхор аухыфэ чыпӀэ зэфэшхьафхэм ащызугагъ. Кав-казыр къэзыухъумэгъэ дзэхэм ахэтыгъ, зэо хьылгъэхэр зыщы-хьугъэ чыпӀэхэм ащылагъ. Псаоу къэзыгъэзэжьиныгъэ дзэ-кӀолӀхэм ащышыгъ. Рядовоеу Батмырэ ротэм ипулеметчикыгъ, я 122-рэ шхончэо полкым илъэс-рэ хэтыгъ. ЕтӀанэ минометчикэу Темыр-Кавказ ыкӀи Къыблэ фронтхэм 1942 — 1943-рэ

Батмырэ заом къыкӀыжьи къызэкӀожьым «За боевые зас-луги», «За оборону Кавказа», «За Победу над Германией» зыфиӀорэ бгъэхалхьэхэр хэлъы-гъэх. Ахэмэ афэшхьафэу ила-гъэх Апшгъэрэ Командованием ипащэу И. В. Сталиныр зыкӀэт-хэжьиныгъэ шытхъу ыкӀи зыхэ-тыгъэ шыудзэ полкым къыфигъэ-шъошгъэ рзэныгъэ тхьылхэр. Къэрэбэт Батмырэ колхозу Шгъуджэным ыцӀэ зыхьырэм бэрэ Ӏоф шишлагъ, ащ итхьаматэуи илъэсхэр къыхэкӀыгъэх. Ибын-хэр дахэу ыпӀугъэх ыкӀи ригъэ-джагъэх. Цыф дэгъоу, лы шлагъоу зэрэщытыгъэр къоджэ-дэххэм къашӀэжьи.

Заомрэ ӀофшӀэнымрэ яветера-нэу Къэрэбэт Хьисэ кӀэлэкӀэ дэ-дагъ заом защэм. ТихэгъэгукӀэ анахь зеошхо зышыхьугъэ чы-пӀэ шынагъоу «Чыгу залэкӀэ» зэджагъэхэм къулыкъур ши-хьыгъ. ЦӀэмэз хы тӀуатэм 1943-рэ илъэсым мэзаем и 4-м къышгъэ-жыагъэу Ӏоныгъом и 16-м нэс Новороссийскэ тидзэхэм аштэ-жьиным пае десант операциеу зэхашгъагъэм ишӀуагъэкӀэ, къалэм пыир дафыжьи, шгъа-фит ашыжыгъ. Заор заурым

пышхоу Чабэм кӀогъагъэхэм ахэтыгъ. Іэдэб дахэ зыхэлэ ти-хьэблэ нысэ хьаджэ хьугъэу къэкӀожьыгъэш, зэкӀэри фэгъу-шӀох, тэри хьэджэ мафэ хьунэу тыфэлъало.

Дэргэ зышхьэгъусэхэу Хьам-зэт-хьаджэмрэ Фатимэ-хьа-джэмрэ унэгъо шлагъо зэда-шлагъ, лгъыгъэ дахэхэр зэда-пӀугъэх. Анахьыжэу Зурьет Краснодар дэт медицинэ кол-леджыр къыухыгъ, нэхэм зы-щӀӀэзэхэрэ ІэзапӀэм щӀлажэ. Зареми а колледж дэдэр къы-ухыгъэу Краснодар дэт дзэ госпиталым Ӏоф щешӀэ. Зэ-шыпхьуитӀури Ӏоф ашӀэзэ заоч-нэу Пшызэ шгъолгыр къэра-лыгъо медицинэ университе-тым щеджэх. АнахьыкӀэу Аза-мат Пшызэ шгъолгыр къэра-лыгъо агроуниверситетым щеджэ. Ахэри янэ-ятэхэм афэ-дэхэу рэхьатхэу, шгъабэхэу, хьаблэм дэххэми тымышӀэхэзэ, амакӀи-алгъакӀи къыдэмы-ӀукӀызэ, гурыт еджапӀэр къа-ухи дэкӀыгъэхэу Ӏоф ашӀэзэ дэгъоу еджэх.

НЭХЭЕ Рэмзан.

Сурэтым итыр: **Дэргэ Фа-тимэ-хьаджэр.**

Фатимэ-хьаджэр цыфышӀу

Непэ дахэкӀэ зигугъу къэс-шы сшлонигор Джэдэжхьаб-лэкӀэ тыхьэблэ нысэу Дэргэ Фатим (ПэнэхэскӀэ Ацумыж-мэ япхъу). Мы бзылгыфгъэ цыкӀур тичылэ къызыдаша-гъэр тызхэт тыгъэгъэзэ мазэм илъэс 26-рэ хьугъэш, ищыт-хьурэ идахэрэ нэмыкӀ аӀоу зэ-хэтхыгъэп.

Цыф шгъаб, Іэдэб дахэ хэлъ, иадыгагъэ гъунэнч. ЛгъэшӀэгъу-ныкӀом къыкӀоцӀ лгъэшэу гу-шыӀэу цыф зэхихыгъэп, ыма-кӀи хьаблэм къыдӀукӀыгъэп. ДэхэцыкӀоу псэугъэ, лгъагъэ,

унэгъо хьызмэтыр зрихьагъ, ӀофышӀэ кӀуагъэ, илгъыгъэхэр адыгэ шэн-хэбзэ зэхэтыкӀэ-зе-кӀуакӀэхэр ягунэхэу, ӀофшӀэныр шӀу альэгъоу, Іэдэб ахэлъэу ыпӀугъэх.

Сшыпхъу нахьыжэу Шай-дэтэу илъэс зауӀэкӀэ узӀэкӀлэ-бэжьиныгъэ зидунай зыхьожьи-гъэр (Алахьым джэнэтыр къы-рет) зыгъэгумэкӀырэ узыр зы-гъэхъужьыштыр бзылгыфгъэ Іазэ горэ Пэнэхэс зэрэдэсыр къы-таӀуагъ. Нэужым тшлагъэ ар тыхьэблэ нысэу Фатимэ зэря-нэр. Ар зыдатщэу тыкӀомэ тиӀофхэр нахь зэпыфэнхэм ты-щыгугъэу сшыпхьурэ сэрырэ Фатимэ ыдэжэ тылхьагъ. Да-хэу, нэгъушӀоу къытпэгъокӀыгъ. Тилгъэгъун зешӀэм,

«Боу дэгъу, тyani къэслэгъ-ун, сэри слгъэкӀыштыр къышхьуфэсшӀэн, ау сигуащэ (ари шыӀэжэп, Алахьым джэ-нэтыр къырет) ымышӀэу хьуш-тэп. КъешгъуӀоу Изын къыты-мэ, сыхьазыр» ылауагъ. Гуащэми къыдидигъэкӀогъагъ, тиӀофи дэгъоу къэдгъэцӀлэгъагъ. Ау сегопагъэр, непэ къызнэсыгъ-эм сшымыгъупшэрэр Фатимэ

адыгагъэ хэлъэу, игуащэ шгъхьэклафэ фишӀэу, ащ едӀоу зэрэщытыгъэр ары.

ШыӀэныгъэм игъогу дах Дэргэ Фатимэ къыкӀугъэр. 1983-рэ илъэсым Пэнэхэс гурыт еджапӀэр къыухыгъ. Ащ ыуж дэн-бзэн сэнэхьатыр зэригъэ-гъотыгъ. ӀофшӀэныр Яблонов-скэм дэт ІэзапӀэм шыригъэ-жыагъ. 1986-рэ илъэсым унагъо ихьагъ, шгъхьэгъусэ фэхьугъэр ДжэдэжхьаблэкӀэ тыхьэблэ кӀалэу Дэргэ Хьамзэт.

ЗигъэнысакӀэу бэрэ шы-сыгъэп. Колхозым хахьы, Ӏоф шишлагъ, зыфагъазэрэр ыгъэ-цэкӀагъ. ЕтӀанэ чылэм дэтыгъэ сымэджэщыр зэфашыжьи фэ ищытхъу аригъаӀозэ шылэ-жыагъ.

Фатимэ ишыхьэгъусэу Хьам-зэт икӀэлэгъум къышгъэгъа-гъэу быслыымэн диным пылгъ. Сирием агъакӀуи къырагъэ-джагъ. Гурыт еджапӀэм ыуж Мыекъопэ мэкъу-мэщ технику-мыр къыухыгъ, колхозым илъэ-сыбэрэ шоферэу Ӏоф ши-шлагъ. ПэнэжыкӀоуае дэт «Дор-транссервисми» ишоферыгъ. Илъэс зауӀэкӀэ узӀэкӀлэбэжьиныгъэ

Чабэми агъэкӀогъагъ, хьаджэ хьугъэ. Мы лгъэхьаным къоджэ ефэндэу ДжэдэжхьаблэкӀэ тиӀ, Тгъухьаблэ къыдегъэгъунэ.

«Зэфэмыдэ къызэдашгъорэп, зэмышгъогъу зэдэуджырэп» зэраӀоу, ХьамзэтӀи кӀэлэ рэхьа-тэу, шгъабэу гушыӀэу шыт. ЫмакӀэ Іэтыгъэу, мыхьунхэр ыӀохэу зэхэтхыгъэп. Зэшхьэ-гъуситӀури зэфэдэкъабзэх. Арын фае къызхэкӀыгъэри 1990-рэ илъэсым Фатими быс-лыымэн диным илгъжын ишып-къэу пыхьаныр. Хьамзэт иӀэ-пыӀэгъоу араб хьарыфхэр, тхьыбзэхэр зэригъэшлагъэх, рып-хэн, КъурӀаным еджэн елгъэкӀы. Джы илъэс зауӀэ хьугъэу Ады-гэ Республикэмрэ тигъунэгъу краимрэ я Диндэлэжьи пӀэ имуфтий иунашгъокӀэ къоджэ кӀэлэцыкӀухэр быслыымэн ди-ным фэгъэхьыгъэ Ӏофыгъохэм ащегъэгъуазэх, арапыбзэмкӀи тхэкӀэ-еджакӀэ арагъашӀэ.

Мы тхыгъэр къэдгъэхьазы-рынэу къызхэкӀыгъэри Дэргэ Фатимэ диным ылгъэныкӀокӀэ джыри зы хэхьоныгъэ зэри-шыгъэр ары. БэмышӀэу рес-публикэмкӀэ тидинлэжэ ку-

Сур. 1. Лэгъунышхор, джэрз, мыутгэ культур, тизэр ия V-рэ лэ-шлэгъу, я 10-рэ улэ Гуашьхь. Сур. 2. Мыш фдэз шэбзанагхэм лэгъунышхор ахагъэчыкыбгъагъ, джэрзых, грам-ми 3-4 яонтэгъуагъ.

ЦЫФЫМРЭ ШЫГЪЫН ШЫКІЭШІУМРЭ

Къыоклоу зызэрэпфэпэщтыр ошІа?

Цыфыр зэрэфэпагъэм елытыгъэу уасэ къыфашызэ, куп хэхъагъэу бэрэ тэлъэгъу. Узыхэлэжъэщт Іофтхъабзэр къыдэплъытэмэ, агу урихыным фэшІ сьдэуштыр зыпфамэ нахышыла? Адыгэ Республикэм и Лъапкъ музей къыщызэлауахыгъэ къэгъэлъэгъоным уегъэгъуазэ, тарихым гукІэ ухещэ.

шІэх. Лъапкъ музей Іоф щешІэш, зэфихысыжыныу иІэр гъунэнч.

Адыгэ къэралыгъо университетым, Мыекъуапэ дэт колледжхэм ащеджэрэ пшъашъэхэм модэм диштэрэ шыгыныхэр къызыщальэх, музейнэ къышагъэлъэгъуагъэх. Нэр пІэпахэу дахэу пчэгум къыхъэх, шыгыным гупшысэу хэлъыр язеклоклэ-шыклэхэмклэ къалотэн альэкІыгъ.

— СшІогъэшІэгъон, сигуапэу мыщ фэдэ къэгъэлъэгъонхэм сахэлэжъэ, — игупшысэмэ ташегъэгъуазэ Адыгэ къэралыгъо университетым щеджэрэ пшъашъэ къопцІэ ишыгъэу Ольга Сахакян. — Шыгыным идэхэгъэ цыфмэ альыбгъэлъэгъоным пае амалэу шыІэр бэ. ШынкІэу уэрэщыгъыштыр, узыхэлэжъэрэ Іофтхъабзэм елытыгъэу шэн-хабзэхэр зэрэзепхъаштхэм тафагъасэ. ТикІэлт-

егъаджэу Наталья Девякович тыфэраз.

Бзылфыгъэм лъэкъопыльхъэу зыщилъэщтыр тэрэзуу къыхыным фэшІ «шъхъэгъуэз» уахътэу къекІурэр бэ. Я ХХ-рэ лІэшІэгъум цуакъэр Индием къызэрэщыхахыштыгъэм къыгъэлъагъоштыгъэр шыІекІэ-псэукІэу иІэр ары. Китаим, фэшъхъаф хэгъэгъухэм ямодэ узыІэ-пещэ.

Дахэу, цыфым къеклоу зифапэ шІоигъомэ, Адыгэ Республикэм и Лъапкъ музей упчІэжъэгъу зыщыфэхъуштыгъэр щигъотыштыгъэх. Къэгъэлъэгъоным гъэшІэгъонэу, узыІэпищэу гъэпсыгъэ.

Сурэтхэм арыгъэр: **къэгъэлъэгъоным икызыІухын хэлэжъагъэхэмрэ модэм диштэу шыгыныхэр къэзыгъэлъэгъогъэ пшъашъэхэмрэ.**

— Къэгъэлъэгъоным зыфэлгъэхъазырзэ тызэгупшысагъэр макІэп, — къыщилъагъ зэхыхэм Адыгэ Республикэм и Лъапкъ музей идиректор игуадзэу Шэуджэн Налмэс. — ИлъэсыбэкІэ узкІэлэбжымэ, цыфхэм шыгыныу зыщальэщтыгъэмрэ джырэ уахътэ зызэрафэпэрэмрэ зэдгъапшэхэ тшІоигъу.

Лъапкъ музейнэ ІофышІэу Мамырыкъо Саидэ Іофтхъабзэм клэщакІо зыфэхъум, апэу ыналэ зытыридзагъэр лъэхъанэу цыфыр зыхэтымрэ модэмрэ зэрэзепхыгъэхэр ары. НахыпэкІэ

цыфмэ зыщальэщтыгъэ шыгыныхэм афэдэхэр непи модэм диштэхэу къэзыІорэмэ талокІэ. Мамырыкъо Саидэ зэрилгытэрэмклэ, лъэпэдыр, Іыбыщор, джанэр, нэмыкІхэри пштагъэхэми, цыфым къекІунхэ фае.

Адыгэ шъуашэр, нэмыкІ лъапкъ шыгыныхэм купкІэу яІэр къагъэнэжъызэ, джырэ уахътэ артистхэм ямызакъоу, цыф къызэрыклэмэ зыщальэ. Мыекъопэ къэралыгъо технологическэ университетым икІэлэегъаджэу КІэдэкІой Нэфсэт ныбжыкІэмэ ахэт, яшІоигъоныгъэхэр зэрегъа-

ДЗЮДО

Къуаджэм шызыублагъэр лъэкІуатэ

Адыгэ къэралыгъо университетым физкультурэмрэ дзюдомрэкІэ ифакультет щеджэрэ Бат Аскэр иапэрэ тренерыр Хъабый Байзэт. Хъатыгъужыкъуае бэнэпІэ алырэгъоу иІэм зыщигъасэзэ, зэнэкъокъухэм ахэлэжъэщтыгъ. Адыгэ республикэ спорт еджапІэу апшъэрэ ухъазырыныгъэ зыщызэрагъэгъотырэм аштагъ, Урысыем спортымкІэ имастер джырэблагъэ хъугъэ.

Невинномысскэ шыкІогъэ зэІукІэгъухэм нарт шъаом бэнэгъуи 6 ащыриІагъ. Килограмм 73-м нэс къэзыщэчырэмэ янэкъокъугъ. Волгоград, Чечэным, Краснодар краим къарыкІыгъэхэм А. Батыр атекІуагъ. Финалныкыом Невинномысскэ шыщ спортсменыр къыщэбэныгъ.

— Бат Аскэр мыгъэ Анапэ зыщэбанэм, Невинномысскэ щэгъэсэгъэ спортсменыр къытекІогъагъ, — къелуатэ А. Батым итренер-кІэлэегъаджэу Нэпсэу Бислян. — БэнэІуитІури дэгъоу зэрэшІэ, зэфагъэгъун шыІэп. Уахътэу къаратыгъэр заухым, текІоныгъэр зыми къыди-хыгъэп. Судьяхэм охътэ тедзэ къарати, бэнэгъум зыпадзэжым, Аскэр нахъ лъэшэу зэрэщытыр къыгъэшъыпкъагъ.

Апэрэ чІыпІэм икыдэхын фэгъэхыгъэ бэнэгъум Бат Аскэррэ Чатэ Зауррэ шы-

зэІуагъэх. Спортсменхэр зэнэІосэ къодыхэп, зэныбджэгъух. Ау спортым шэпхъэ хэхыгъэхэр иІэх, уэрэзэфшъыпкъэр гу къабзкІэ къэбгъэлъэгъон фае. Нарт шъэуитІур текІоныгъэм зыфэбанэхэм, Аскэр апэрэ чІыпІэр къыфагъэшъошагъ. ТекІоныгъэм икыдэхынкІэ гуетыныгъэ анахъ ин Бат Аскэр къызыхыгъэфагъэу зэхэщакІомэ алыты, шІухъафтын хэушъхъафыкІыгъэ къыфашыгъ.

Бат Аскэр ныбджэгъушІухэр иІэх. Къуаджэм спортыр къызышыхэхым Щарыкъ Асхъад, Чатэ Заур, КІэрэщэ КъэпІыан, нэмыкІхэри игъусагъэх. ЯкІэлэщыкІугъом ныбджэгъуныгъэу зэдашыгъэр шыІэныгъэм шылыагъэкІуатэ, ягъэхъагъэхэм ахагъэхъонэу афэтэІо.

Сурэтым итхэр: **Нэпсэу Бислянрэ Бат Аскэррэ.**

УНЭГЪУАКІЭХЭМРЭ УАХЪТЭМРЭ

Насыпыр орэбагъо

Янасып зэдагъотыгъэу алыты, Денис Маловичкэрэ Мария Ермакрэ шъхъэгъусэ зэфэхъугъэх. Адыгэ республикэ гимнази-ем икІэлэегъаджэх, сэнэхъатэу къыхахыгъэмкІэ Іоф зэдашІэзэ, ягухэльгупшысэхэм зэфащагъэх.

НыбжыкІэхэр Мыекъуапэ зыщызэгъатхэхэм, апэу къафэгъушІуагъэхэм ащыщых яІофшІэгъухэр. Адыгэ республикэ гимназием идиректор игуадзэхэу Роман Чумаковым, Ирина Маматовам, республикэ гимназием ипрофком итхъаматэу ЕмтІыль Юсыф, КІэлэегъаджэхэм фэбагъэ зыхэлъ гушыІэхэр къаІуагъэх, унэгъуакІэм шІухъафтынхэр фашыгъэх. Ныбджэгъухэри, Іахылыхэри зэшъхъэгъусэ зэфэхъугъэхэм афэгъушІуагъэх, насыпыр къабэкІэу зэдэпсэунхэу афэлъІуагъэх.

Сурэтым итхэр: **зэшъхъэгъусэ зэфэхъугъэхэ Денис Маловичкэрэ Мариерэ.**

*НэкІубгъор зыгъэхъазырыгъэр
ЕМТІЫЛЬ Нурбий.*

Зэхэзышагъэхэр:

Адыгэ Республикэм лъапкъ ІофхэмкІэ, ІэкІыб къэралхэм ащыпсэурэ тилъэпкъэгъухэм адырІэ зэпхыныгъэхэмкІэ ыкІи къэбар жъугъэм иамалхэмкІэ и Комитет
Адресыр: ур. Крестьянскэр, 236

Редактор
шъхъалэр

ДЭРБЭ
ТИМУР

Редактор
шъхъалэм
иапэрэ гуадзэр
МЭШІЛЭКЪО
Саид

Редактор
шъхъалэм
игуадзэр —
пшъэдэкІыжъ
зыхырэ
секретарыр
ХЪУРМЭ
Хъусен

Редакциер
зідэщыІэр:
385000,
къ. Мыекъуапэ,
ур. Первомайскэр,
197.

Телефонхэр:
приемнэр:
52-16-79,
редактор шъхъалэм
иапэрэ
гуадзэр:
52-49-44,
редактор гуадзэр-
пшъэдэкІыжъ зы-
хырэ секретарыр:
52-16-77.
E-mail:
adygvoice@mail.ru

Зыщаушыхъаты-
гъэр:

Урысые Федерацием
хэутын ІофхэмкІэ,
телерадиокъэтын-
хэмкІэ ыкІи зэлы-
ІэсыкІэ амалхэмкІэ
и Министерствэ
и Темыр-Кавказ
чІыпІэ гъэІоры-
шІапІ, зэраушыхъа-
тыгъэ номерыр
ПИ №ТУ23-00916

Зыщыхаутырэр

ОАО-у
«Полиграф-ЮГ»,
385000,
къ. Мыекъуапэ,
ур. Пионерскэр,
268

Пчъагъэр
4036
Индексхэр
52161
52162
Зак. 3645

Хэутыным
узщыкІэхтэнэу щыт
уахътэр
Сыхъатыр 18.00
ЗыщыкІэхтэгъэхэ
уахътэр
Сыхъатыр 18.00